

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ВИСШ СЪДЕБЕН СЪВЕТ

КОМИСИЯ „СЪДЕБНА КАРТА, НАТОВАРЕНОСТ И СЪДЕБНА СТАТИСТИКА“
КЪМ СЪДИЙСКАТА КОЛЕГИЯ НА ВИСШИЯ СЪДЕБЕН СЪВЕТ

ПРОЕКТ

*Приет от КСКНСС с решение по
Протокол № 13/16.05.2018 г.*

А Н А Л И З

**НА НАТОВАРЕНОСТТА НА ОРГАНИТЕ НА СЪДЕБНАТА
ВЛАСТ ПРЕЗ 2017 ГОДИНА**

/СЪДИЛИЩА/

Съгласно чл. 30, ал. 5, т. 13 от Закона за съдебната власт, Съдийската колегия на Висшия съдебен съвет (ВСС) изисква и обобщава на всеки шест месеца информация от съдилищата за тяхната дейност. За целта ВСС е утвърдил (Протокол № 3/21.01.2009 г. т. 16) статистически форми за отчет дейността на съдилищата. Същите са актуализирани съгласно приетата с протокол № 49/01.10.2015 г., д.т. 78 Методика за контрол и проверка на статистическите данни, отчитащи дейността на съдебните органи и съдиите в Република България, разработена в рамките на проект „Повишаване на компетентността на съдебните служители – статистиците в органите на съдебната власт и на членове на КПКИТС и КАОСНОСВ, договор с рег. № С13-24-1/13.03.2014 г., финансиран от Оперативна програма „Административен капацитет“ със съдействието на Европейския социален фонд. Настоящия анализ за натовареността на съдилищата за 2017 г. по чл.30, ал.5. т.12 от ЗСВ е изготвен на база обобщените статистически данни за дейността на съдилищата, съгласно решение на Съдийската колегия на ВСС по протокол № 11/27.03.2018 г., т.15. В анализа не са включени данни за дейността на Върховен касационен съд (ВКС) и Върховен административен

съд (ВАС), тъй като тези върховни структури изготвят годишни доклади, в които е анализирана натовареността им.

*****

В обобщените статистически таблици за дейността на съдилищата се съдържа информация за различните видове показатели, характеризиращи дейността и определящи натовареността на съдилищата. Изготвена е обобщена таблица за натовареността на съдиите в съдилищата, в която се съдържат данни по нива и съдебни райони за: брой постъпили дела, брой дела за разглеждане и свършени дела; брой на съдиите по щат и отработените човекомесеци (реално работили съдии), изчислена е натовареността по щат и действителната натовареност както към постъпилите дела, към делата за разглеждане, така и спрямо свършените дела. Изчислена е и средната натовареност на ниво съдилища, която е определяща за степента на натовареност на съответния съд. Изготвени са таблици, които представят разпределението на видовете граждански и наказателни дела по съдилищата от съответните инстанционни нива. *При оптимизиране на щатовете в отделните съдилища, като значим фактор се отчита натовареността по щат, поради което в анализа са взети предвид преди всичко данните относно натовареността по щат на съдилищата.* Това е така, защото действителната натовареност е непостоянна величина, която е зависима от непредвидими и неустойчиви фактори. Натовареността по щат предоставя по-сигурна информация, защото определя тенденциите, които имат постоянен характер.

Анализът е изготвен в две части:

Част I. Обобщени данни за дейността и натовареността на всички съдилища

Част II . Обобщени данни по нива съдилища.

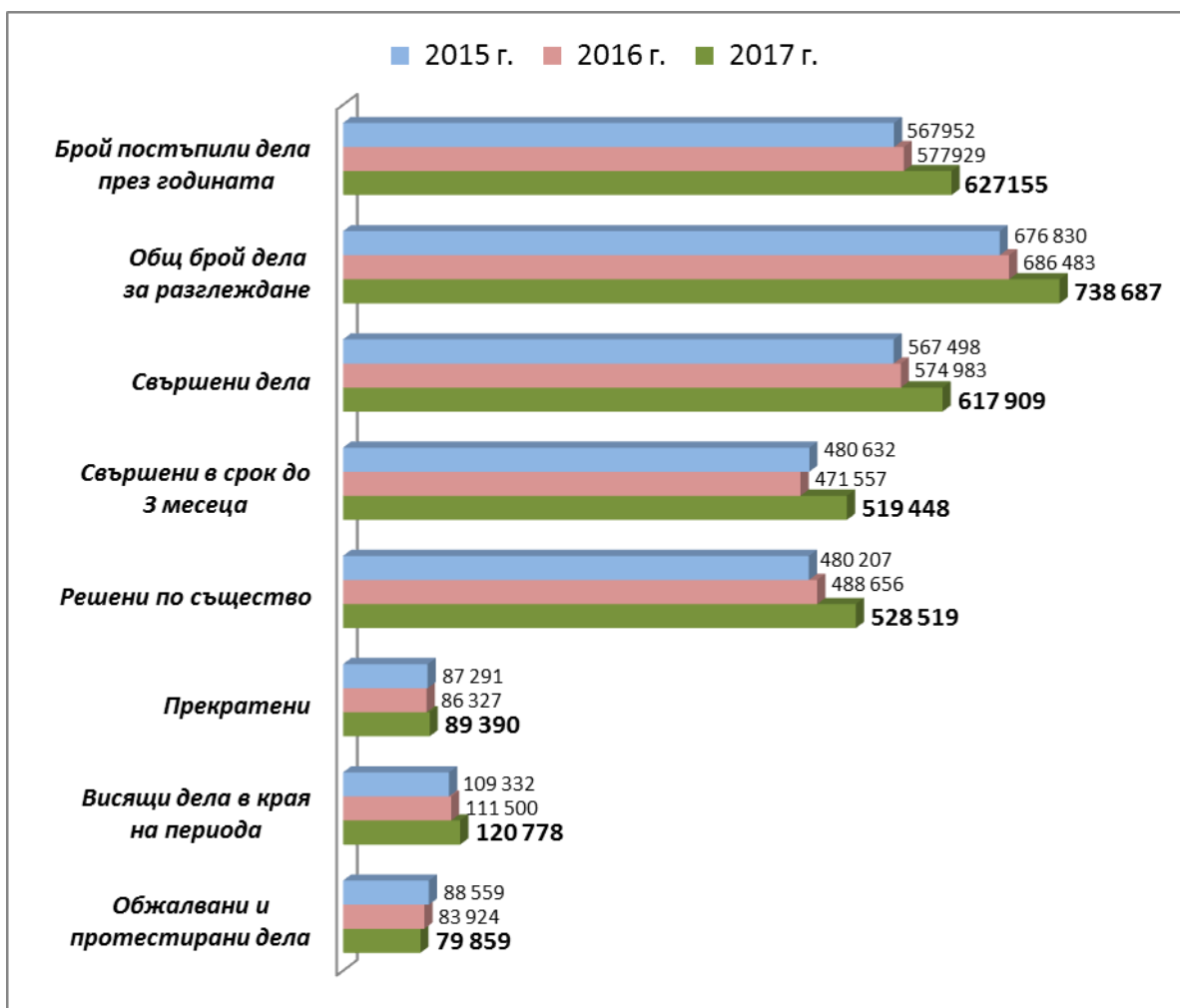
ЧАСТ I. ОБОБЩЕНИ ДАННИ ЗА ДЕЙНОСТТА И НАТОВАРЕНОСТТА НА ВСИЧКИ СЪДИЛИЩА

• Показатели за движението на делата през 2017 г.

- Брой на висящите дела в началото на периода - 111 532 бр.;
- Брой постъпили дела - 627 155 бр.;
- Брой дела за разглеждане - 738 687 бр.;
- Брой на свършените дела - 617 909 бр.;

- Брой на свършените в 3 месечен срок - 519 448 бр.;
- Брой на делата със съдебен акт по същество - 528 519 бр.;
- Брой на прекратените дела - 89 390 бр.;
- Брой на висящите дела в края на периода - 120 778 бр.;
- Брой на обжалваните и протестираните дела - 79 859 бр.

Движението на делата общо за всички съдилища и тенденциите през последните три години са отразени в **Графика № 1**.

Графика № 1. Движение на делата ОБЩО за всички съдилища през: 2015, 2016 и 2017 г.

Видно от графиката през 2017 г. има ръст в показателите, характеризиращи дейността на съдилищата.

По отношение на показателя - постъпили дела през отчетния период, данните са следните: През 2017 са постъпили общо 627 155 бр. дела при 577 929 бр. за 2016 г. и 567 952 бр. през 2015 г. Увеличението на броя постъпили дела в съдилищата през 2017 г., сравнено с 2016 г. е 9%, а спрямо 2015 г. – 10%. Най-голям ръст в постъпленията има в административните съдилища – 14%, следвани от районните съдилища с 11% и апелативните

съдилища с 3%. При окръжните и военните съдилища има спад в постъпленията (3% за окръжните и 25% при военните съдилища).

Общо броят на делата за разглеждане (висящите в началото на периода и постъпилите) през 2017 г. се е увеличил с 8% спрямо предходната 2016 година и с 9% спрямо 2015 г. Увеличение в броя на делата има във всички нива съдилища, с изключение на военните и окръжните съдилища. В *Приложение № 1* е показано движението на делата в отделните инстанционни нива на съдилищата за периода 2015 – 2017 г.

През 2017 г. подлежащите за разглеждане дела от съдилищата са били **738 687** бр. дела, от тях приключени са **84%** или 617 909 бр. В законоустановения 3-месечен срок през 2017 г. са **решени 84%** от приключените дела при **82%** за 2016 г. и **85%** за 2015 г. Решените дела по същество (присъда) са 528 519 бр. (**86%**), а прекратените – **14%** или 89 390 бр.

Броят на съдиите по щат през 2017 г. общо за всички съдилища е 2 240 бр., с 8 бр. повече спрямо предходните 2 години.

В заключение основния извод от анализа на главните показатели, характеризиращи дейността и натовареността на съдилищата, е ръст в постъпленията на делата в повечето съдилища, висок относителен дял на приключените с решение или определение брой дела – 84%.

- ***Натовареност по щат на съдилищата***

Натовареността по щат отразява общия обем дейност на съда на база брой съдии по щат за съответния период. Изчислява се като общият брой дела за разглеждане се раздели на броя на съдиите **по щат**. Получената стойност се разделя на броя на месеците за периода, за който се отчита натовареността (на 6 за полугодията и 12 за годината).

За 2017 година натовареността по щат, изчислена общо за всички нива съдилища е:

- за постъпили дела – **23,33 бр.** (21,57 бр. – 2016 г.; 21,20 бр. – 2015 г.)
- за дела за разглеждане – **27,48 бр.** (25,63 бр. – 2016 г.; 25,27 бр. – 2015 г.);
- за свършените дела – **22,99 бр.** (21,47 бр. – 2016 г.; 21,19 бр. – 2015 г.).

Средната натовареност по щат за всички нива съдилища за 2017 г. към дела за разглеждане се е увеличила с 7% спрямо 2016 г. и 9% спрямо 2015 г. С такъв процент са се е увеличила средната натовареност по свършени дела.

На *Графика № 2* е показана средната натовареността по щат на съдиите за всяко ниво съд по брой дела за разглеждане месечно на 1 съдия.

Графика № 2. Средна натовареност по щат в съдилищата за 2017 г.

Видно от графиката с най-висока натовареност по щат са съдиите от районните съдилища – 46 дела месечно на 1 съдия, следвани от административните - 17 дела месечно, окръжните съдилища – 12 дела месечно, апелативните съдилища – 9 дела месечно, а най-ниска е натовареността по щат във военните съдилища - с по 3 дела месечно на един магистрат. Данните са средни стойности, като в районните съдилища разликата между най-ниско натоварения и най-високо натоварения съд за 2017 г. е почти 6 пъти. В останалите нива съдилища няма такава диспропорция в натовареността на съдиите.

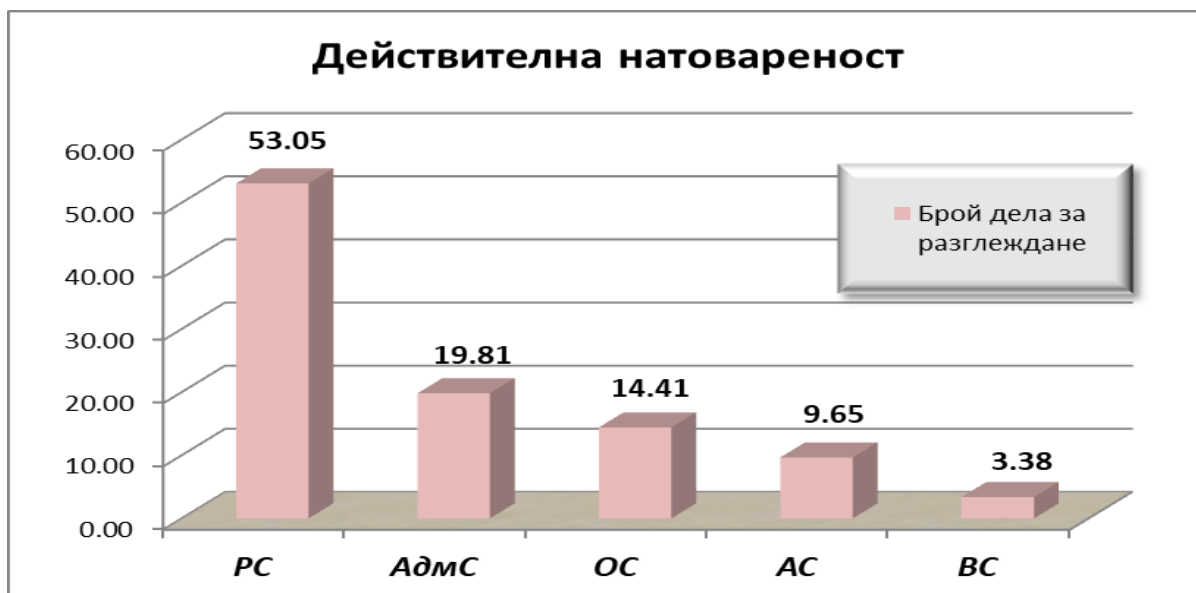
- ***Действителна натовареност на съдилищата:***

Отразява обема на работата в съда на база реално работилите съдии и дава представа за реалната натовареност на съответния съд за отчетния период. Тя се изчислява като постъпленията от дела за периода се раздели на броя на отработените човекомесеци.

За отчетната 2017 г. действителната натовареност на съдиите, изчислена общо за всички нива съдилища е:

- за постъпили дела – 27,07 бр. (24,95 бр. – 2016 г.; 25,61 бр. – 2015 г.);
- дела за разглеждане – 31,89 бр. (29,64 бр. – 2016 г.; 30,52 бр. – 2015 г.);
- свършените дела – 26,68 бр. (24,82 бр. – 2016 г.; 25,59 бр. – 2015 г.).

На **Графика № 3** е показана действителна натовареност на съдиите за всяко ниво съд.

Графика № 3. Действителна натовареност на съдиите в съдилищата за 2017 г.

От графиката се вижда, че най-натоварени са съдиите от районните съдилища. През 2017 г. те са разглеждали средно по 53 бр. дела месечно, като разликата спрямо съдиите в останалите нива съдилища е значителна. Сравнението в натовареността на съдиите в различните инстанционни нива не трябва да се прави механично, тъй като трябва да се отчита разликата в спецификата и сложността на делата в отделните видове и инстанционни съдилища.

ЧАСТ II. ОБОБЩЕНИ ДАННИ ПО ИНСТАНЦИОННИТЕ НИВА НА СЪДИЛИЩАТА

А) АПЕЛАТИВНИ СЪДИЛИЩА

• Структура на видовете дела, разглеждани в апелативните съдилища

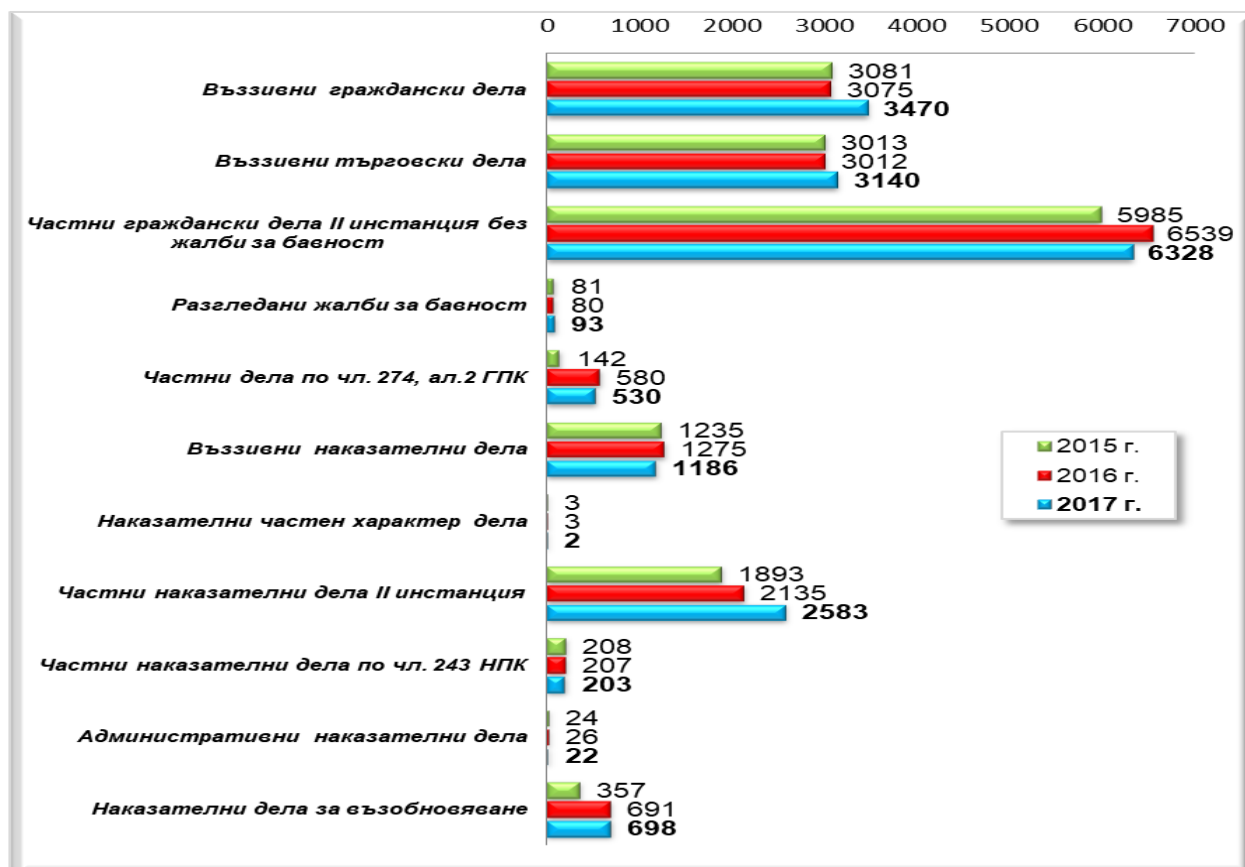
През 2017 г. делата за разглеждане пред апелативните съдилища са били **18 255 бр.**, от които новопостъпили **15 439 бр.** дела и нерешените дела от предходната 2016 г. - **2 816 броя**. В сравнение с 2016 г. броят на делата за разглеждане е нараснал с **4%**, а спрямо 2015 г. с **14%**.

Свършените дела през 2017 г. са **15 119 бр.**, като **89%** или 13 498 бр. са решени в 3-месечен срок. Показателен факт за срочно приключване на делата в апелативните съдилища е високият през годините процент на свършените дела спрямо разгледаните – **83%** за 2017 г. и **84%** за предходните две години. През 2017 г. с решение са приключени **95%** или 14 283 бр. от дела,

останалите 5% са прекратени. Нерешените дела в края на отчетната година са **17%** или 3 136 бр.

През 2017 г. в апелативните съдилища за разгледани 13 561 бр. или **74%** граждански и търговски дела и 4 694 бр. или **26%** наказателни дела.

На **Графика № 4** са показани броят и динамиката на видовете дела за разглеждане в апелативните съдилища за 2015 г., 2016 г. и 2017 г.

Графика № 4. Видове дела за разглеждане в апелативните съдилища за периода 2015–2017 г.

Видно от графиката увеличението в броя на делата, разгледани в апелативните съдилища през 2017 г., се дължи на увеличения брой граждански, търговски и частни наказателни дела. Въззивните граждански дела са се увеличили с 13% спрямо миналата 2016 г., въззивните търговски дела с 4%, при въззивните частни наказателни дела увеличението е с 21% спрямо 2016 г. Постъпленията по останалите видове дела е същото, както предходните две години.

Дяловото разпределение на видовете дела за разглеждане към общия брой дела в апелативните съдилища за 2017 г. е следното: частни граждански дела II инстанция - **36%**, въззивни граждански дела (ВГД) - **19%**, въззивните търговски дела (ВТД) - **17%**, частните наказателни дела II инстанция – **14%**, въззивните наказателни дела от общ характер заемат **6%**, наказателни дела за възобновяване – **4%**, частни дела по чл. 274, ал 2 ГПК – **3%** и **1%** частните наказателни дела по чл. 243 НПК. През 2017 г. в апелативните съдилища са

разгледани 22 бр. административни наказателни дела, а във Военно-апелативен съд 2 броя въззивни наказателни дела от частен характер.

Подробни данни за броя на делата за разглеждане по видове и тяхното разпределение в апелативните съдилища може да се видят в *Приложение № 2*.

- ***Натовареност на апелативните съдилища***

- 1. Натовареност по щат към дела за разглеждане.***

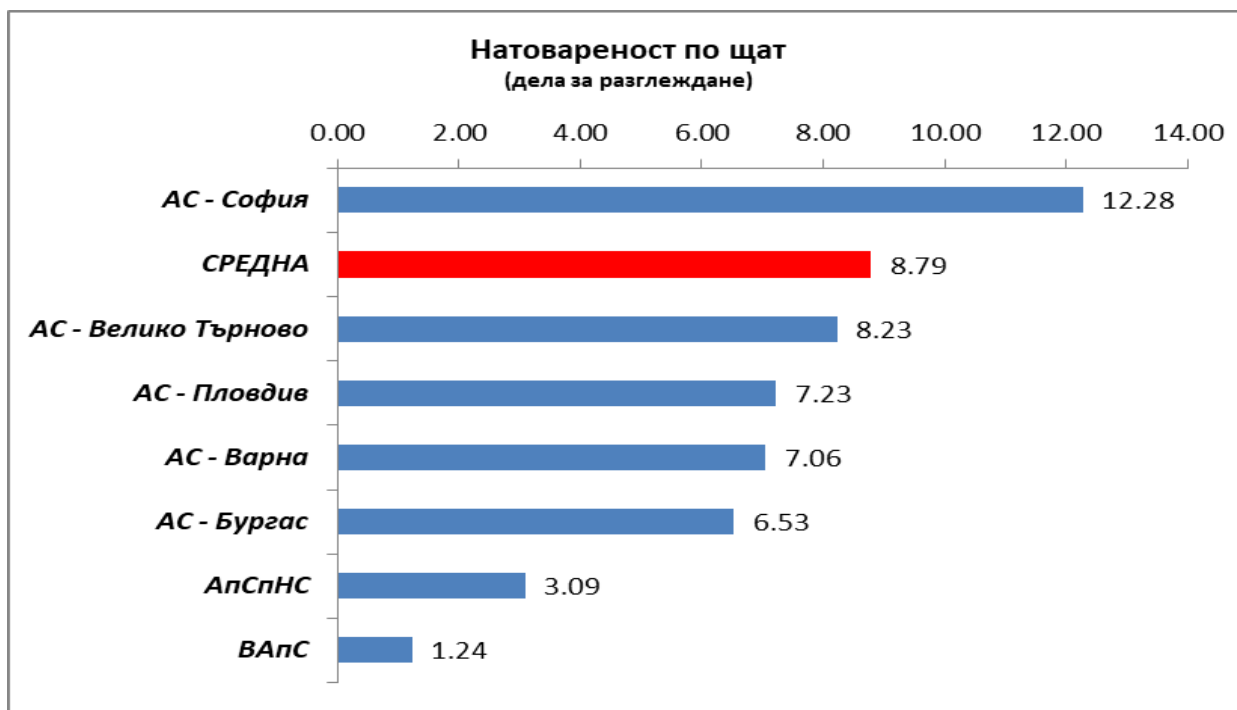
През 2017 г. в апелативните съдилища за разгледани 18 255 бр. дела. Общата щатна численост на апелативните съдилища през годината е 173 бр. съдии, от тях 98 щатни бройки са граждански и търговски съдии, а 75 - наказателни съдии. Тя е увеличена спрямо миналата 2016 г. с 7 бр., като с 6 бр. е увеличена щатната численост на АС-София и 1 бр. на АпСпНС.

Средната натовареност по щат към дела за разглеждане за 2017 г. е 8,79 бр. дела месечно на един съдия. През 2016 г. натовареност по щат към дела за разглеждане е била 8,85 бр., а през 2015 г. – 8,09 бр.

През отчетната 2017 г. се запазва тенденцията повече от половината дела, разгледани в апелативните съдилища, да са съсредоточени в Софийски апелативен съд (САС) - **56%**, като те са разпределени на 70 съдии, докато останалите **44%** от делата са разпределени на 103-ма съдии. По видове дела данните са още по-фрапиращи: в САС се разглеждат **63%** от гражданските и търговски дела в апелативните съдилища от 46 съдии, останалите **37%** от делата се разглеждат от 52-ма съдии. Подобна е тенденцията и при наказателните дела. Голямата натовареност на съдиите в САС и най-вече разликата с останалите съдилища, определя една висока стойност на средната за нивото, която не е характерна за нито едно от съдилищата. Затова изключвайки най-високите, съответно най-ниските стойности, в случая данните в натовареността на САС, ВАпС и АпСпНС, получената средна стойност за апелативните съдилища е следната – брой дела за разглеждане месечно на един съдия е **7,26 бр.**

На следващата **Графика № 5** е показана натовареността по щат на съдиите от апелативните съдилища за 2017 г.

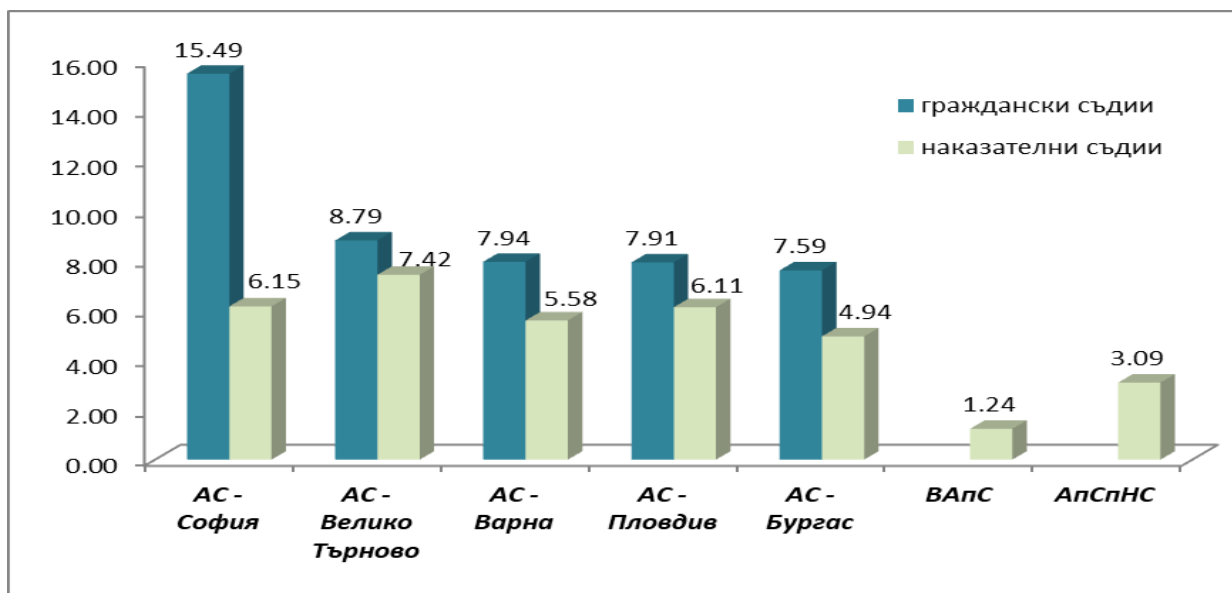

Графика № 5. Натовареност по щат в апелативните съдилища спрямо броя дела за разглеждане месечно на един съдия

Видно от графиката през 2017 г. за апелативните съдилища се очертава следната тенденция: Висока натовареност за АС-София, изключително ниска натовареност за АпСпНС и ВАпС, останалите четири апелативни съда са с относително равномерна натовареност. Подобна е била тенденцията и през миналата 2016 г. Натовареността на най-натоварения АС - София за 2017 г. е **12,28** с близо 4 дела или **39%** по-висока от средната за нивото, като за 2016 г. е била 12,33 бр. Средно годишното постъпление на дела в АС-София за последните 3 години е над 9 000 дела: за да се намали натовареността на съда до средното за нивото е необходимо да се увеличи щата на съдиите с около 30 бр. Съществена е и разликата в натовареността на съдиите от отделенията на съда и колегите им от другите апелативни съдилища. През 2017 г. в АС - София делата за разглеждане са 10 319 бр., от тях 8 548 бр. (83%) граждански и търговски дела и 17% или 1 771 бр. - наказателните дела. За 2017 г. натовареността общо на гражданските и търговските съдии в АС-София е 15,49 бр. дела месечно на съдия при средна за нивото – 11,53 бр., в наказателното отделение натовареността е 6,15 бр. дела месечно на един съдия при средна – 5,22 бр. В останалите апелативни съдилища съдиите от гражданското и търговско отделение разглеждат по 7, 8 дела месечно, а съдиите в наказателните отделения между 5 и 7 бр.

На *Графика № 6* е показана натовареността по съдилища на апелативните съдии за 2017 г. по отделения – граждански и наказателни.

Графика № 6. Натовареност по щат в апелативните съдилища спрямо броя дела месечно за разглеждане на един съдия по отделения – граждански и наказателни

През 2016 г. характерното за апелативните съдилища в градовете Пловдив, Бургас, Велико Търново и Варна е почти еднаквата им натовареност – 7 дела месечно на един съдия. През 2017 г. натовареността на АС-ВеликоТърново е увеличена на 8,23 бр., на останалите два съда – АС-Пловдив и АС-Варна - се е запазила на миналогодишното ниво, докато на АС-Бургас е намаляла на 6,53 бр.

През 2017 г. натовареността на АС-Велико Търново се е увеличила от 7,69 бр. на 8,23 бр. дела за разглеждане. През последните три години се наблюдава тенденция на нарастване на делата разглеждани в съда. Броят на делата за разглеждане се е увеличил спрямо 2016 г. с **7%** и **19%** спрямо 2015 г. Щатната численост на съдиите не е променяна през последните години и тя е 17 бр. През отчетната 2017 г. увеличение има в наказателните дела и по конкретно в частните наказателни дела (**74%**) и делата за възобновяване (**14%**). Натовареността на отделенията в съда за 2017 г. е следната: граждански и търговски съдии – 8,79 бр. при средна за нивото – 11,53 бр., за наказателните съдии – 7,42 бр. при средна – 5,22 бр.

През 2017 г. натовареността на АС-Бургас е намаляла спрямо 2016 г. с 10%. Това се дължи на 10% -то намаляване на постъпленията в съда, което се наблюдава при гражданските и търговски дела, при наказателните дела постъпленията са сходни с миналата година с лек растеж – 356 бр. за 2017 г. при 336 бр. за 2016 г. Натовареността на отделенията в съда за 2017 г. е 7,59 бр. дела за гражданските и търговски съдии при средна 11,53 бр. и 4,94 бр. за наказателните съдии при средна 5,22 бр.

Най-ниско натоварени, както и в предходните години, са Апелативен специализиран наказателен съд - с 3,09 бр. и Военно-апелативният съд - с 1,24 бр. Съдиите в тези съдилища разглеждат само наказателни дела и

тяхната натовареност следва да се сравнява само с наказателните отделения на останалите апелативни съдилища. Натовареността на съдиите от АпСпНС е 1,5 пъти по-ниска от средната натовареност за наказателните съдии от апелативните съдилища, а при съдиите от ВАпС разликата е още по драстична – четири пъти.

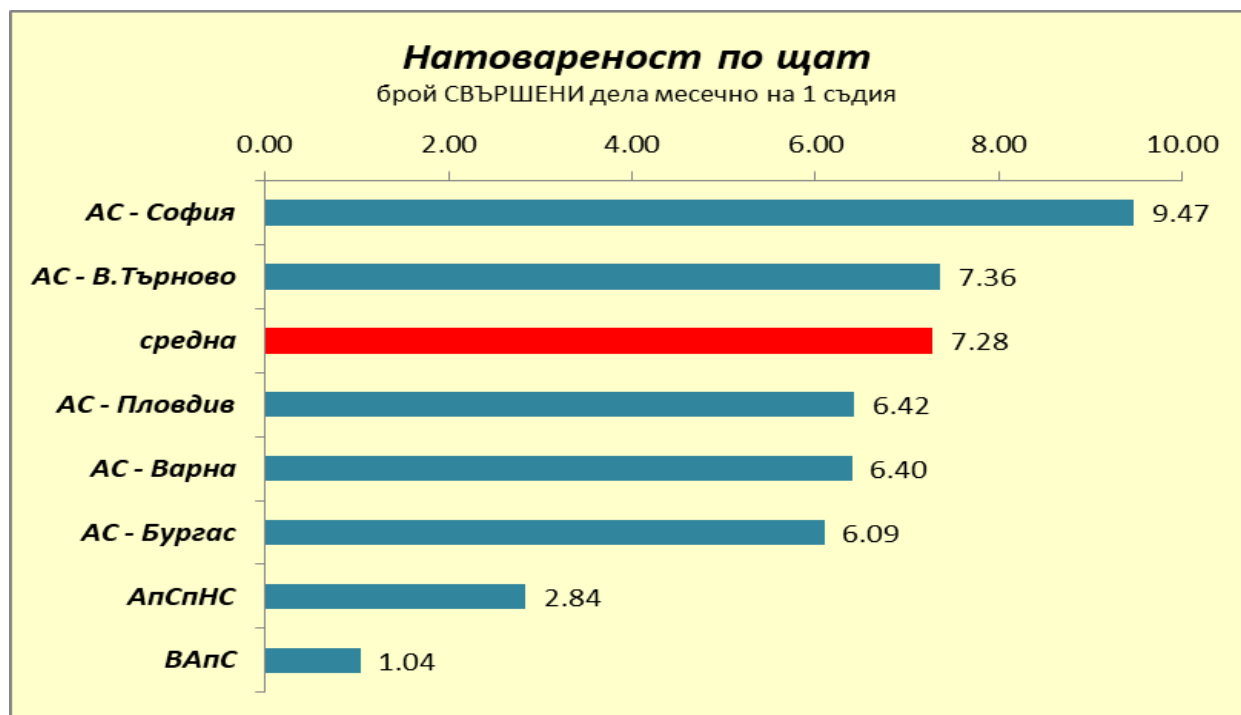
2. Натовареност по щат по постъпили дела.

През 2017 г. в апелативните съдилища са постъпили през годината 15 439 бр. дела. Разпределени на 173 бр. съдии – средната натовареност по брой постъпили дела за 2017 г. е **7,44** бр. месечно на един съдия. Най-много дела са постъпвали в АС-София - 10 бр. дела средно месечно, следвани от АС-Велико Търново – 7,5 бр., останалите три апелативни съдилища са с по 6 бр. дела. С най-малко постъпления са съдиите от АпСпНС – 3 бр. и ВАпС – 1 бр.

3. Натовареност по щат към свършени дела:

Средната натовареност по щат месечно на един съдия към броя свършени дела за 2017 г. е 7,28 бр. при 7,43 бр. за 2016 г. и 6,76 бр. за 2015 г.

Натовареността на съдиите по брой свършени дела в апелативните съдилища за 2017 г. е показана на следващата **Графика № 7**.

Графика № 7. Натовареност по щат в апелативните съдилища спрямо броя свършени дела месечно на един съдия

Основните изводи от анализа на данните за дейността и натовареността на апелативните съдилища са същите, както и предходната 2016 г.:

- *През последните три години продължава тенденцията, натовареността на съдиите в апелативните съдилища – Бургас, Варна, Велико Търново и Пловдив да бъде относително равномерна. Открояват се АС – София, който е високо натоварен и двете специализирани съдилища – АпСпНС и ВАпС, които са изключително ниско натоварени.*

- *В Софийския апелативен съд се разглеждат повече от половината дела, подсъдни на апелативните съдилища. Това обстоятелство не съответства на броя на съдиите, които работят в този съд. Съдиите, които разглеждат над 56% от делата са едва около 1/3 от общия брой на съдиите в апелативните съдилища (общо 173 щатни длъжности за съдии при 70 в АС – София). Особено чувствителна е разликата в натовареността на гражданските и търговските съдии в АС – София и техните колеги от другите четири апелативни съда. Докато наказателните съдии в АС – София са с близка и по-ниска натовареност от наказателните съдии в останалите апелативни съдилища, гражданските и търговските съдии в АС – София са два пъти по-натоварени от колегите си в другите апелативни съдилища.*

Б) ВОЕННИ СЪДИЛИЩА

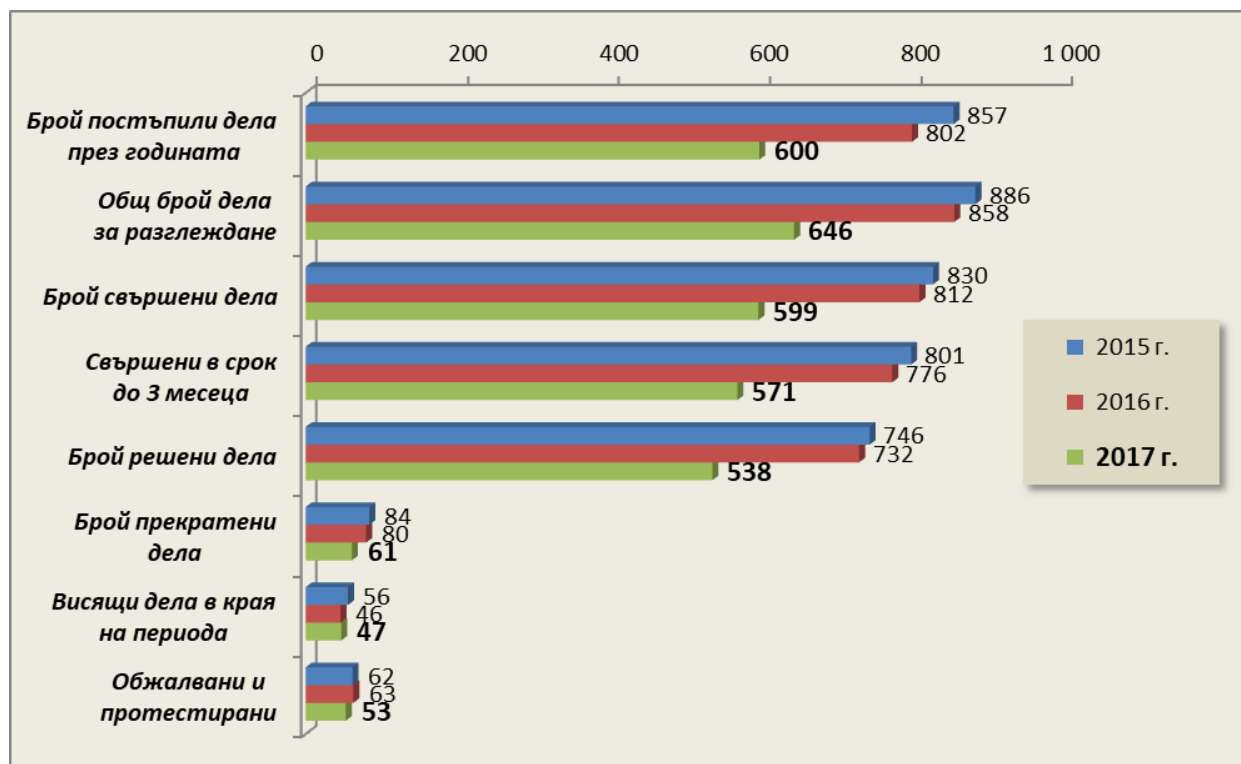
Военните съдилища са конституционно установени специализирани съдилища, които имат определена в процесуалния закон специална предметна подсъдност. Съгласно чл. 95, ал. 1 от Закона за съдебната власт компетентността на военния съд се определя със закон. В Глава XXXI от Наказателно-процесуалния кодекс се съдържат особените правила за разглеждане на дела, подсъдни на военните съдилища. В чл. 396, ал. 1 от НПК се определя предметната компетентност на военните съдилища според качеството на субекта на престъплението. На военните съдилища са подсъдни делата за престъпления, извършени от: военнослужещи по Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България; генерали, офицери и лица от сержантския и редовия състав от други министерства и ведомства; резервистите при изпълнение на активна служба в доброволния резерв и лицата на военновременна служба; гражданските лица на служба в Министерството на отбраната, в Българската армия и в структурите на подчинение на министъра на отбраната, в Националната служба за охрана, в

Националната разузнавателна служба, при или по повод изпълнение на службата им.

- **Структура на видовете дела**

През 2017 г. в трите военните съдилища са постъпили 600 бр. дела, като прибавим към тях 46 бр. нерешени от предходния период делата за разглеждане са били 646 бр. Приключените дела през отчетния период са 599 бр. или 93%, като 90% от тях са с решение и 10% с определение за прекратяване. В законоустановения три-месечен срок са решени 95% от делата. Останали в края на годината като нерешени са 47 бр.

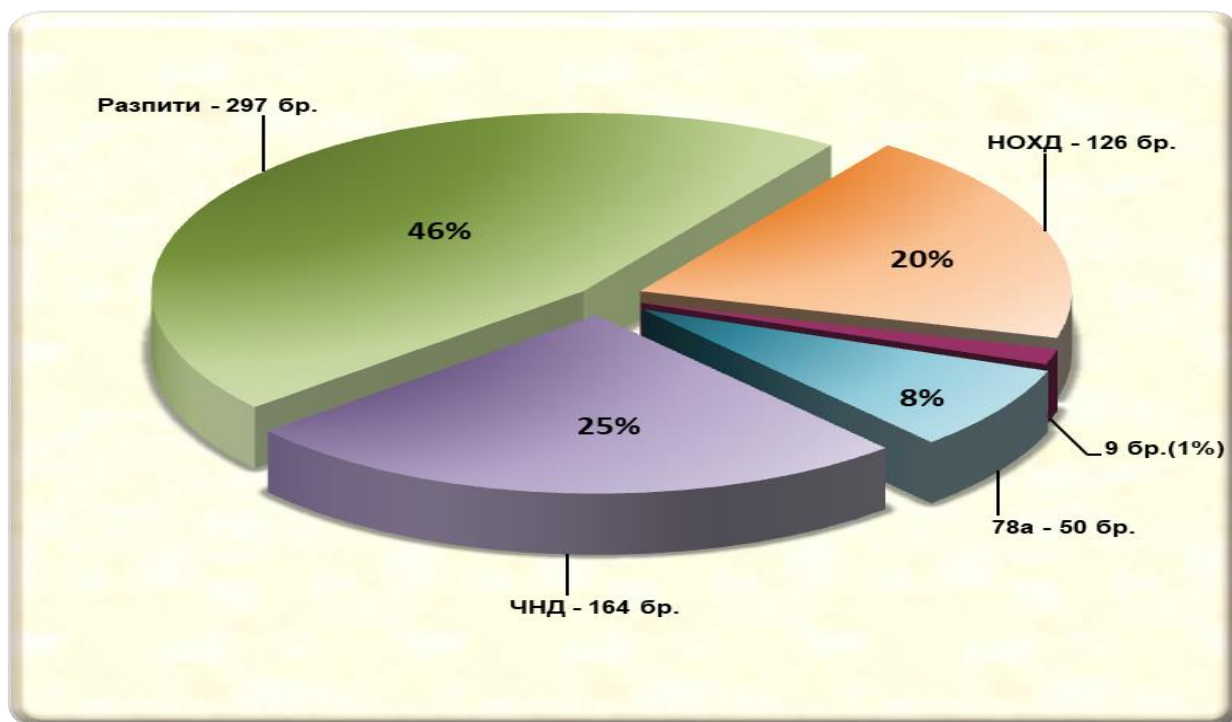
На **Графика № 8** е представено броя и динамиката на делата във военните съдилища за 3-годишен период.

Графика № 8. Движение на делата във военните съдилища през 2015 г., 2016 г. и 2017 г.

Видно от графиката във военните съдилища за периода 2015–2017 г. се наблюдава спад в стойностите на показателите, характеризиращи дейността им. Броят на постъпленията за 2017 г. е намалял с **25%** спрямо 2016 г. и **30%** спрямо 2015 г. Намалението при делата за разглеждане, включващи постъпилите и нерешените дела от предходния период – 2016 г., е 25%. Делът на приключените дела спрямо разгледаните за 2017 г. е 93%, при 94% за 2016 г. и 2015 г. Най-много дела са разгледани от съдиите във ВС-София – 262 бр., следвани от ВС-Пловдив – 232 бр. и ВС-Сливен – 152 бр. През 2016 г. най-много дела са разгледали съдиите от ВС-Пловдив – 349 бр., следвани от ВС-София – 345 бр. и ВС-Сливен – 164 бр.

Дяловото разпределение на видовете дела, разгледани във военните съдилища за 2017 г., е показано на **Графика № 9**.

Графика № 9. Дялово разпределение на делата във военните съдилища през 2017 г.

През последните три години характерно за военните съдилища е малкият дял на **делата с фактическа и правна сложност – наказателните общ характер дела (НОХД)**. За 2017 г. видно от **Графика № 9** те са една пета или **20%**, в същото време почти половината от делата, разглеждани от съдиите във военните съдилища, са **частни наказателни дела - Разпити**. Подобна е била тенденцията и през предходните две години.

Частните наказателни дела, разглеждани от военните съдии през годината, заемат най-голям дял – **71%** или **461 бр.** От тях **64%** или **297 бр.** са разпити пред съдия

Наказателните дела от общ характер през 2017 г. представляват **20%** от общия брой дела за разглеждане. Техният дял през предходната **2016 г. е бил 22%**, а през **2015 г. – 16%**. Предадените на съд лица са **104**, от тях признати за виновни са **89 лица (86%)**, оправдани са **7 лица** и за **8 лица** делото е прекратено.

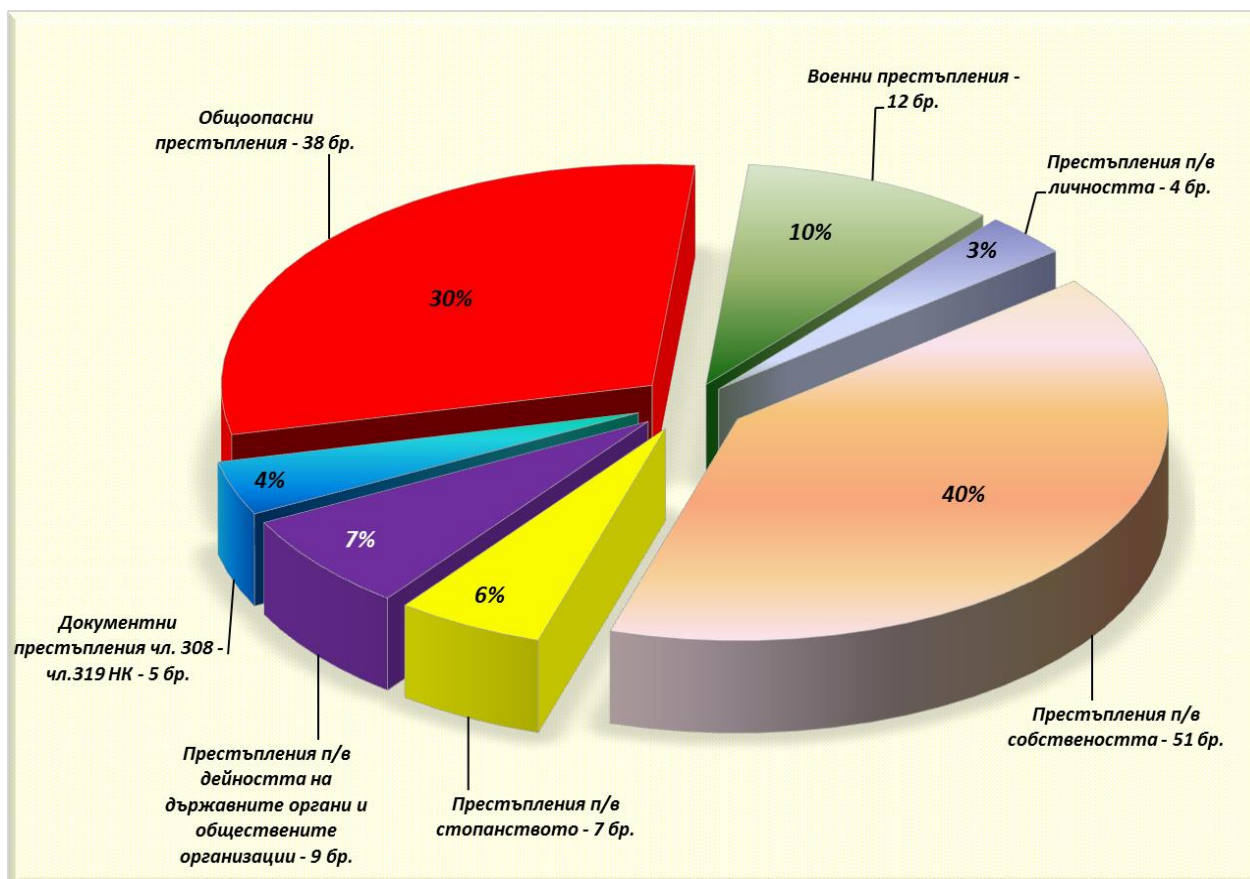
Анализът на отчета по наказателни дела във военните съдилища за периода **2015 – 2017 г.** сочи, че постановените осъдителни присъди по **НОХД** касаят предимно Глава **V** от НК „Престъпления против собствеността”. Всички те са насочени към неправомерно облагодетелстване на военнослужещите и свързаните с това дейности по престъпно посегателство върху имущество или невярно документиране. Най-голям е броят на делата за измама по чл. 212, чл. 212б НК – **37 бр.**, длъжностно присвояване по

чл. 201 - 203 НК – 9 бр., кражба по чл. 194 - 197 НК – 4 бр. По тази глава са признати за виновни 38 лица и 2 лица са оправдани. От осъдените лица: 9 лица са осъдени на наказание „лишаване от свобода“ до 3 години условно, а 3 лица са осъдени от 3 до 10 години - ефективно. На 26 лица са наложени други наказания. От осъдените лица – един е с наложени наказания по чл. 381 – 384 НПК. Следват делата по Глава XI „Общопасни престъпления“ от НК – 38 броя. Признати за виновни са общо 30 лица по тази глава, като 23 от тях са осъдени на „лишаване от свобода“ до 3 години – условно, а на едно от осъдените лица е определено ефективно изтърпяване на наложеното наказание. Две лица са осъдени на „лишаване от свобода“ от 10 до 30 г., а четири лица са осъдени на други наказания – „глоба“ или „пробация“.

С най-малък дял са „Документните престъпления“ – 5 бр. (4%) и престъпленията по Глава II „Престъпления против личността“ от НК – 3% или 4 бр.

Дяловото разпределение на видовете наказателни общ характер дела разгледани от военните съдилища за 2017 г. е показано на следващата **Графика № 10.**

Графика № 10. Дялово разпределение на НОХД във военните съдилища през 2017 г.

• **Натовареност на военните съдилища**

1. Натовареност по щат към дела за разглеждане

През 2017 г. общият брой дела за разглеждане в трите военни съдилища е бил 646 бр., за 2016 г. – 858 бр. и 2015 г. – 886 бр. Броят на съдиите за трите години е бил 17 бр.

Средната натовареност по щат по брой дела за разглеждане на месец във военните съдилища за 2017 г. е 3,17 броя дела месечно на един съдия. За 2016 г. тя е 4,21 бр., а за 2014 г. – 4,34 бр.

Средната натовареност по щат към дела за разглеждане на съдиите от Сливенския военен съд през 2017 г. е най-висока – 4,22 дела, за 2016 г. тя е 4,56 бр. и 6,28 бр. за 2015 г. В Пловдивския военен съд през 2017 г. натовареността е 3,87 бр., 2016 г. - 5,82 бр. и 5,52 бр. за 2015 г. В Софийския военен съд средната натовареност по щат за 2017 г. е най-ниска – 2,43 бр., за 2016 г. – 3,19 бр. и 3,05 бр. за 2015 г.

Средната натовареност по щат на наказателен съдия от окръжните съдилища за 2017 г. е 11,06 бр., 2016 г.-10,79 бр. и 8,76 бр. за 2015 г.

През 2017 г. най-натоварени са наказателните съдии от Специализирания наказателен съд (СпНС) с 31,14 бр. дела за разглеждане на месец на един съдия и съдиите в Софийски градски съд с 14,64 бр. Най-малко натоварени са съдиите в ОС-Добрич с 5,57 бр. и ОС Търговище с 4,73 бр.

За отчетната 2017 г. във военните съдилища средно един съдия разглежда 0,71 бр. наказателно дело от общ характер при 1,10 бр. средно за съдия от окръжен съд. При най-натоварените окръжни съдилища данните са следните: за СпНС – 1,44 бр., за СГС – 1,72 бр. При най-малко натоварените окръжни съдилища стойностите са ОС-Добрич – 0,70 бр. и ОС-Търговище – 0,50 бр.

2. Натовареност по щат по брой постъпили дела

Средната натовареност по щат по брой постъпили дела за 2017 г. е 2,94 броя дела месечно на един съдия, при 3,93 бр. за 2016 г. и 4,20 бр. за 2015 г. Най-натоварени са съдиите от Сливенския военен съд с 3,89 бр., следвани от Пловдивския военен съд с 3,48 бр. и ВС-София – 2,32 бр. През

2016 г. най-натоварени са съдиите от ВС Пловдив с 5,40 бр., следвано от ВС-Сливен – 4,08 бр. и ВС-София с 3,06 бр.

Средната натовареност по щат на наказателен съдия от окръжните съдилища по брой постъпили дела за 2017 г. е 10,29 бр. месечно на 1 съдия. По брой постъпления съдиите от Военните съдилища са три пъти по-ниско натоварени от техните колеги в окръжните съдилища.

3. Натовареност по щат към свършени дела

Средната натовареност по щат по брой свършени дела за 2017 г. е **2,94** броя дела месечно на един съдия, при 3,98 бр. за 2016 г. и 4,07 бр. за 2015 г. В Сливенския военен съд са свършени 3,83 бр., следва Пловдивският военен съд с 3,50 бр. и ВС-София с 2,32 бр.

Действителната натовареност показва реалната натовареност на съда за периода, доколко утвърденият щат на съдиите е зает, имало ли е командировани съдии, съдии с по-продължителен отпуск по болест, неплатен отпуск и майчинство.

През 2017 г. **средната действителна натовареност** във военните съдилища е **3,38** бр. дела за разглеждане месечно на един съдия, при 4,85 бр. за 2016 г. и 4,59 бр. за 2015 г. Най-натоварените с 6,33 бр. са съдиите от Сливенския военен съд, следвани от съдиите в Пловдивския военен съд – 3,87 бр., и Софийския военен съд – 2,45 бр.

В табличен вид информацията за натовареността на военните съдилища може да бъде обобщена така:

Таблица за натовареността на съдиите във военните съдилищата за 2017 г.

№	СЪДИЛИЩА	Брой съдии по щат за 2017 г.	Натовареност по щат към 31.12.2017 г.						Действителна натовареност към 31.12.2017 г.			
			Брой постъпили дела	Брой постъпили дела месечно на 1 съдия	Брой дела за разглеждане	Брой дела за разглеждане месечно на 1 съдия	Брой свършени дела	Брой свършени и дела месечно на 1 съдия	Отработени човеко-месеци	Брой постъпили дела месечно на 1 съдия	Брой дела за разглеждане месечно на 1 съдия	Брой свършени дела месечно на 1 съдия
1	2	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
Военни съдилища		17	600	2.94	646	3.17	599	2.94	191.00	3.14	3.38	3.14
1	ВС - София	9	251	2.32	262	2.43	251	2.32	107	2.35	2.45	2.35
2	ВС - Сливен	3	140	3.89	152	4.22	138	3.83	24	5.83	6.33	5.75
3	ВС - Пловдив	5	209	3.48	232	3.87	210	3.50	60	3.48	3.87	3.50

Натовареност на наказателните съдии в окръжните съдилища за 2017 г.

№	СЪДИЛИЩА	Брой наказателни съдии по щат за 2017 г.	Натовареност по щат към 31.12.2017 г.					
			Брой постъпили дела	Брой постъпили дела месечно на 1 съдия	Брой дела за разглеждане	Брой дела за разглеждане месечно на 1 съдия	Брой свършени дела	Брой свършени дела месечно на 1 съдия
1	2	21	22	23	24	25	26	27
Окръжни съдилища		272	33585	10.29	36108	11.06	33404	10.23
1	СпНС	19	6957	30.51	7099	31.14	6924	30.37
2	СГС	40	6145	12.80	7028	14.64	6104	12.72
3	ОС - Кюстендил	5	682	11.37	739	12.32	654	10.90
4	ОС - Пловдив	19	2564	11.25	2721	11.93	2553	11.20
5	ОС - Стара Загора	10	1312	10.93	1380	11.50	1289	10.74
6	ОС - Пазарджик	7	913	10.87	963	11.46	907	10.80
7	ОС - Ловеч	5	624	10.40	656	10.93	604	10.07
8	ОС - Сливен	6	730	10.14	775	10.76	747	10.38
9	ОС - Русе	7	818	9.74	848	10.10	803	9.56
10	ОС - Хасково	8	838	8.73	912	9.50	859	8.95
11	ОС - Плевен	14	1505	8.96	1577	9.39	1450	8.63
12	ОС - Бургас	14	1353	8.05	1477	8.79	1368	8.14
13	ОС - Видин	4	381	7.94	416	8.67	399	8.31
14	ОС - Благоевград	13	1197	7.67	1351	8.66	1202	7.71
15	ОС - Враца	8	739	7.70	761	7.93	730	7.60
16	ОС - Разград	5	435	7.25	473	7.88	454	7.57
17	ОС - София	10	819	6.83	924	7.70	765	6.38
18	ОС - Кърджали	3	259	7.19	275	7.64	257	7.14
19	ОС - Монтана	5	408	6.80	446	7.43	408	6.80
20	ОС - Габрово	4	298	6.21	326	6.79	297	6.19
21	ОС - Велико Търново	8	575	5.99	643	6.70	596	6.21
22	ОС - Силистра	5	355	5.92	396	6.60	380	6.33
23	ОС - Варна	21	1555	6.17	1659	6.58	1540	6.11
24	ОС - Шумен	6	433	6.01	469	6.51	439	6.10
25	ОС - Перник	5	365	6.08	390	6.50	371	6.18
26	ОС - Смолян	3	205	5.69	222	6.17	207	5.75
27	ОС - Ямбол	6	408	5.67	430	5.97	393	5.46
28	ОС - Добрич	7	448	5.33	468	5.57	446	5.31
29	ОС - Търговище	5	264	4.40	284	4.73	258	4.30

От изложените данни за щатния състав на съдиите, броя и вида на постъпилите и решени дела, могат да се направят следните обобщения за натовареността на военните съдилища:

1. През последните години броят на делата, които се образуват и разглеждат в трите военни съдилища, е изключително малък. През 2017 г. са разгледани 646 бр., с 25% по-малко спрямо 2016 г. и 27% по-малко спрямо 2015 г.
2. Висок дял на дела с ниска правна и фактическа сложност - частни наказателни дела – 71%. Респективно нисък дял на дела с висока

правна и фактическа сложност – наказателни дела от общ характер – 20% или една пета от делата.

3. Всичко това определя една ниска натовареност на съдиите от военните съдилища – по 3 дела на месец на 1 съдия, която сравнена с натовареността на наказателните съдии от окръжните съдилища е 2 пъти по-ниска. През последните години в структурата на делата от общ характер, които се разглеждат във военните съдилища, преобладават тези с предмет престъпления, които по силата на чл. 35 от НПК са подсъдни на районните съдилища. Поради това, ако сравним натовареността на военните съдии с техните колеги от районните съдилища, разликата е още по-драстична.

В) ОКРЪЖНИ СЪДИЛИЩА

- ***Структура на видовете дела***

Общият брой дела за разглеждане в окръжните съдилища през 2017 г. е **113 270 бр.**, което е с 3% по-малко спрямо предходната 2016 г. и с малко над 1% по-малко спрямо 2015 г. Общо постъпилите дела в окръжните съдилища са 89 856 бр., като броят им е с 3% по-малко от постъпленията на делата за 2016 г. и с над 1% повече спрямо 2015 г. Свършените дела през годината са **90 753 бр.**, като 77% от тях са решени в срок от 3 месеца. Със съдебен акт по същество са приключени 77 662 бр.(86%), прекратените дела са 13 091 бр. Останали нерешени дела в края на годината са 22 517 бр., или 20% от делата за разглеждане.

Както предходните години, така и през 2017 г., се запазва тенденцията голяма част от делата в окръжните съдилища да се разглеждат в Софийски градски съд (СГС), като през 2017 г. те са **40%** (44 970 бр.), през 2016 г. - 41% (48 060 бр.) и през 2015 г. - 42% (47 616 бр.).

След СГС, съдилищата с най-много дела за разглеждане са: Окръжен съд – Пловдив – 7 908 бр. (7% от общия брой дела за разглеждане), ОС – Варна (7 476 бр.) и Специализирания наказателен съд (7 099 бр.) с по 6%. Най-малко са делата за разглеждане в ОС – Кърджали - 643 бр.

През 2017 г. в окръжните съдилища са разгледани 77 162 бр. **гражданските и търговски дела**. Броят им е намалял с **5%** спрямо 2016 г. и с **10%** спрямо 2015 г. Новопостъпилите през отчетната година дела са 56 271 бр. Решените дела са 57 349 бр., като в 3-месечен срок са решени 68% от тях.

Със съдебен акт са решени 47 272 бр. дела, а прекратените са – 10 077 бр. Нерешени са 19 813 дела. Обжалваните и протестираните дела са 13 516 бр.

Най-голям дял от гражданските и търговски дела заемат въззивните граждански дела - 32% или 24 805 бр. Следват първоинстанционните граждански дела и въззивните частни граждански дела с 20%, търговски дела – 19%. С най-малък дял са фирмените дела – 7% и частните граждански дела – 3%.

Интерес представляват данните за първоинстанционните граждански, търговски и фирмени дела (**дела с фактическа и правна сложност**). През отчетната 2017 г. са разгледани 37 244 бр. или 48% от гражданските дела в окръжните съдилища. Обобщени данни за образуваните и приключени видове първоинстанционните граждански, търговски и фирмени дела в окръжните съдилища са дадени в *Приложение № 3* към анализа.

През 2017 г. броят на **наказателните дела**, разгледани в окръжните съдилища е **36 108 бр.** (32% от общия обем дела за разглеждане). Свършените наказателни дела са 33 404 бр., като 92% от тях са решени в срок от 3 месеца. По същество са решени 30 390 бр., прекратените дела са 3 014 бр. Останалите неприключени в края на периода дела са 2 704 бр. За разлика от гражданските дела, където има намаление, през последните две години в окръжните съдилища има нарастване на броя на наказателните дела. Броят им е нараснал с **2%** спрямо 2016 г. и с **23%** спрямо 2015 г.

Разпределени по видове наказателните дела, разглеждани в окръжните съдилища са: частните наказателни дела I инстанция (ЧНД) - 21 439 бр. (59%), следват въззивните наказателни дела (ВНД) – 5 992 бр.(17%), частните наказателни дела II инстанция – 4 951 бр.(14%), наказателни общ характер дела (НОХД) – 3 595 бр. (10%) и най-малък дял имат административно наказателните дела (АНХД) – 131 броя.

Наказателните дела с по-значителна фактическа и правна сложност представляват делата от общ характер (НОХД). За 2017 г., както и предходната 2016 г., те заемат **10%** дял от наказателните дела в окръжните съдилища. Предадени на съд лица по тях са 3 336 бр., от които осъдени 2 690 бр., оправдани са 197 лица.

На *Графика № 11* е представено дяловото разпределение на наказателните дела от общ характер за разглеждане в окръжните съдилища за 2017 г.

Графика № 11. Дялово разпределение на наказателните дела от общ характер по видове престъпления за 2017 г.

При структурата на наказателните дела от общ характер с най-голям дял са престъпленията по Глава XI „Общопасни престъпления” - 33% (1 178 бр.). От тях, повече от половината дела за разглеждане са производство, пренасяне и търговия на наркотични вещества - чл. 354а, ал. 1 и 2 НК - 676 бр., след тях са делата за причиняване смърт по непредпазливост в транспорта - чл. 343, ал. 1, б. „в“ от НК - 253 бр. и делата по чл. 343, ал. 3, б. „б“ и ал. 4 НК - 188 бр.

На второ място, с дял от 16% се нареждат престъпленията по Глава VI „Престъпления против стопанството” (581 бр.). Следват делата по Глава V „Престъпления против собствеността” (434 бр.) и делата, образувани по Глава II „Престъпления против личността“ (общо 436 бр.) – с по 12% дялово разпределение.

След тях, с по 10% дял се нареждат делата за разглеждане по Глава VII “Престъпления против финансовата, данъчната и осигурителната системи“ – 340 бр., и Глава VIII „Престъпления против дейността на държавните органи и обществените организации“ – 331 бр.

Най-малко са делата, разгледани по Глава I „Престъпления против републиката“ – 4 бр. и по Глава XIV „Престъпления против мира и

човечеството“ – 1 бр., които се разглеждат в Специализирания наказателен съд.

• *Натовареност на окръжните съдилища*

Утвърдената щатна численост за съдии в окръжните съдилища към 31.12.2017 г. е 774 щатни бройки, от които 88 щ. бройки са младши съдии. Спрямо 2016 г. щатната численост на съдиите е намалена общо с 3 бройки. На Специализирания наказателен съд щатът за зам. на административния ръководител е увеличен с 1 щатна бройка. С решение на Пленума на ВСС по протокол № 20/22.06.2017 г. с оглед ниската натовареност на окръжните съдилища Велико Търново, Русе, Търговище и Ямбол, щатът е намален с по една щатна бройка. ***Натовареността на СпНС и СГС е в пъти по-висока от натовареността на останалите окръжни съдилища. Получената средна стойност за нивото, включвайки и тях, ще бъде значително повлияна от данните им, което ще доведе до получаването на средна аритметична, нехарактерна нито за тях, нито за което и да е друго окръжно съдилище. Поради това при изчислените по-долу средни стойности за окръжните съдилища, данните на СГС и СпНС не са включени.***

1. Натовареност по щат в окръжните съдилища към дела за разглеждане:

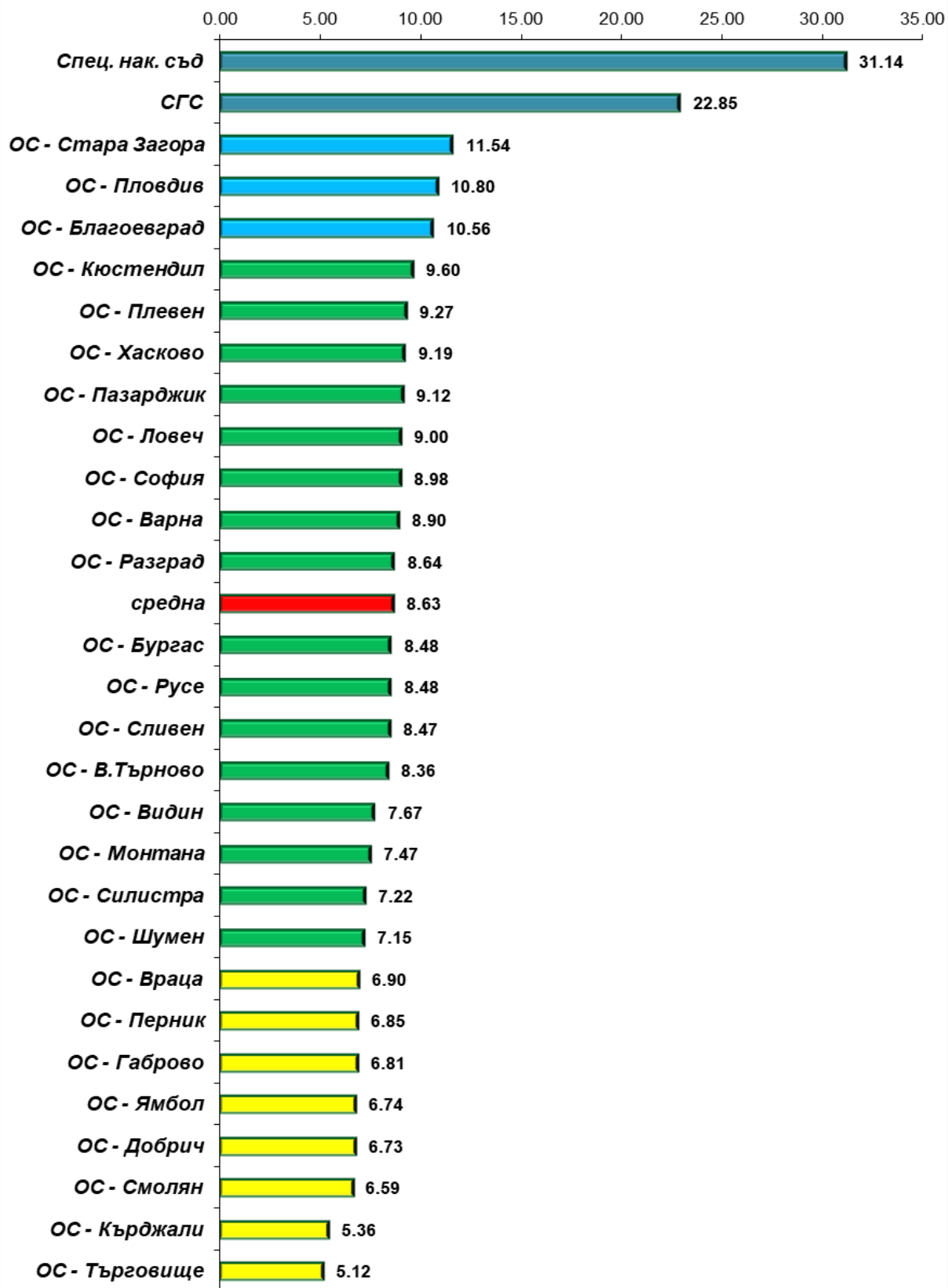
През 2017 г. ***средната натовареност по щат към дела за разглеждане*** за окръжните съдилища е 8,63 бр. дела месечно на 1 съдия.

Въз основа на нея условно в окръжните съдилища се открояват **три степени** на натовареност – с ниска натовареност – под 7 дела месечно, със **средна натовареност** - от 7 до 10 дела, с висока натовареност – над 10 дела.

На ***Графика № 12*** е показана натовареността на окръжните съдилища за 2017 г.

Натовареност по щат

брой дела за разглеждане месечно на 1 съдия

Графика № 12. Натовареност по щат в окръжните съдилища за 2017 г.

През 2017 г. със средна натовареност – между 7 и 10 дела месечно на 1 съдия са 16 бр. или по-вече от половината от окръжните съдилища и те са : ОС-Кюстендил – 9,60 бр.; ОС-Плевен – 9,27; ОС-Хасково – 9,19 бр.; ОС-Пазарджик – 9,12 бр.; ОС-Ловеч – 9,00 бр.; ОС София – 8,98 бр. ОС-Варна – 8,90 бр.; ОС-Разград – 8,64 бр.; ОС-Бургас – 8,48 бр.; ОС-Русе – 8,48 бр.; ОС-Сливен – 8,47 бр.; ОС- В.Търново – 8,36 бр.; ОС-Видин – 7,67 бр.; ОС-Монтана – 7,47 бр.; ОС Силистра – 7,22 бр. и ОС-Шумен – 7,15 бр.

С ниска натовареност, под 7 дела на месец са 8 бр. или 28% от съдилищата и те са: ОС-Враца – 6,90 бр.; ОС-Перник – 6,85 бр.; ОС Габрово – 6,81 бр.; ОС-Ямбол – 6,74 бр.; ОС-Добрич – 6,73 бр.; ОС-Смолян – 6,59 бр.; ОС-Кърджали – 5,36 бр. и ОС-Търговище – 5,12 бр.

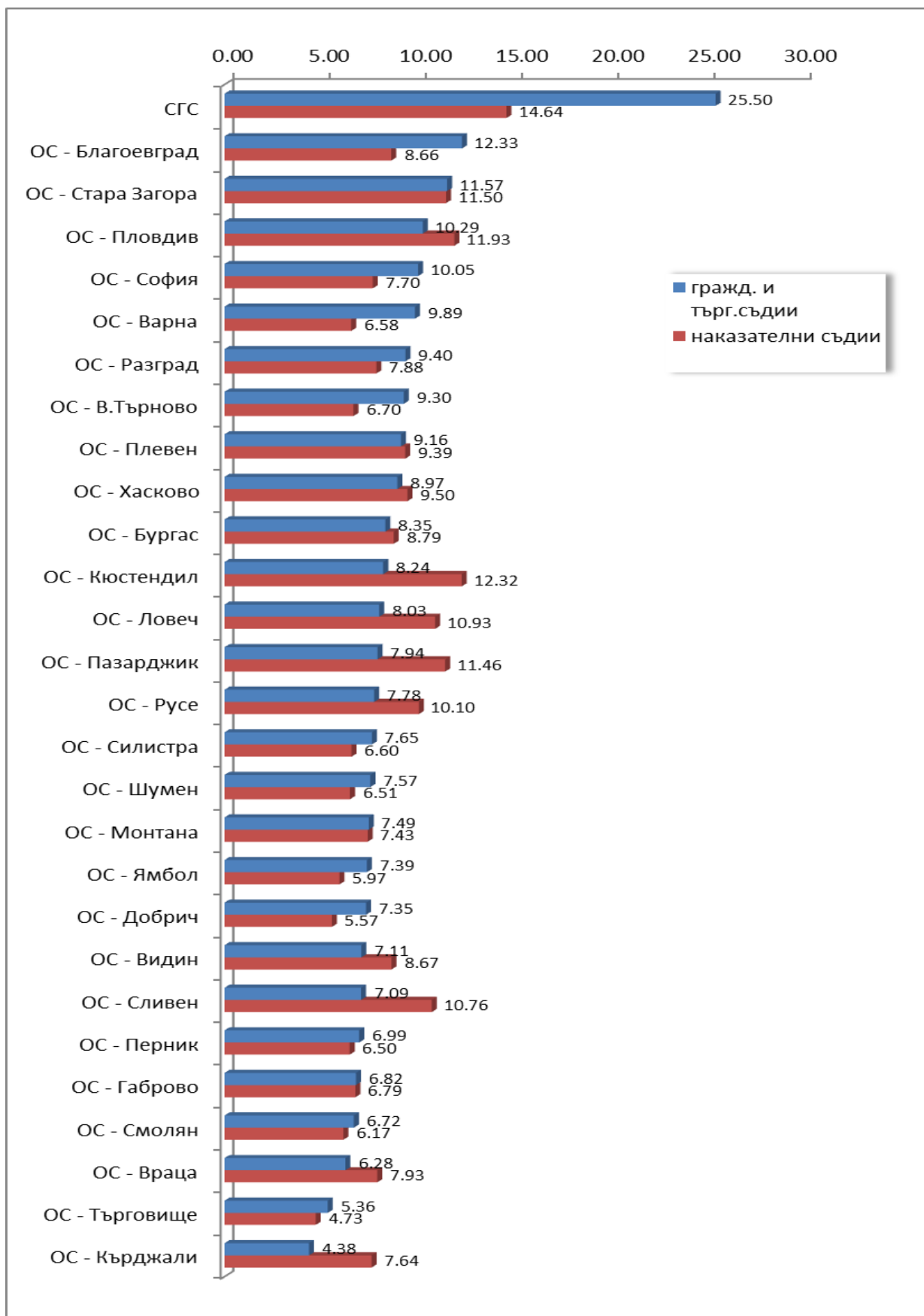
Запазва се тенденцията от последните години най-ниско натоварени да са окръжните съдилища: Търговище, Кърджали, Враца, Смолян и Ямбол.

През отчетната година съдилищата с висока натовареност над 10 дела месечно на 1 съдия са: ОС-Благоевград – с натовареност на съдиите – 10,56 бр., ОС-Пловдив – 10,80 бр. и ОС-Стара Загора – 11,54 бр. Както вече споменахме съдиите от СпНС и СГС са изключително натоварени, като един съдия в СпНС е разглеждал – 31,14 бр. дела месечно, а в СГС – 22,85 бр.

Изследвайки натовареността на съдиите в окръжните съдилища, от значение е и фактът, че в някои от тях има обособени отделения по специализация – гражданско и наказателно. Изчислена средната натовареност в окръжните съдилища по отделения е следната: за гражданските и търговски съдии е **8,64 бр.** и **8,59 бр.** за наказателните съдии.

На следващата **Графика №13** е показана натовареността на съдиите в отделенията на окръжните съдилища.

Графика №13. Натовареност по щат в окръжните съдилища спрямо броя дела месечно за разглеждане на един съдия по отделения – граждански и наказателни.

За поредна година натовареността на съдиите в **Софийски градски съд** е много по-голяма спрямо колегите им от останалите окръжни съдилища. И през 2017 г. се запазва тенденцията около 40% от делата в окръжните съдилища да се разглеждат в СГС. Делата за разглеждане в съда са **44 970 бр.** разпределени по видове, както следва: **граждански и търговски дела - 37 942 бр. (84%)** и **наказателни дела - 7 028 бр.** Щатната численост на съда към 31.12.2017 г. е 164 бр., от които 124 щ.бр. граждански и търговски съдии и 40 щ.бр. за наказателни съдии. **Общо натовареността на съда е над 2,5 пъти над средната за нивото - 22,85 бр. при средна 8,63 бр.** Съществен проблем пред съда е високата натовареност на гражданските и търговски съдии, спрямо колегите им от другите съдилища. Гражданските и търговски съдии в СГС са с натовареност 25,50 бр. дела месечно на един съдия при 8,64 бр. средна за нивото или три пъти по-висока. При наказателните съдии разликата е много по-малка – 14,64 бр. са съдиите от СГС при средна – 8,59 бр.

През 2017 г. Специализираният наказателен съд (СпНС) е с натовареност по щат 31,14 бр. дела за разглеждане месечно на един съдия. За отбелязване е фактът, че в съда се разглеждат само първоинстанционни наказателни общ характер дела (НОХД) и частни наказателни дела (ЧНД), затова сравнението с останалите окръжни съдилища ще бъде по-скоро условно. Делата за разглеждане в СпНС през 2017 г. са 7 099 бр., от които НОХД - 329 бр. (5%) и ЧНД – 6 770 бр. (95%), т.е натовареността на съдиите е формирана основно от разглеждането на ЧНД. За останалите съдилища делът на делата от общ характер е 10%, а на ЧНД – 60%.

През 2017 г. съдиите от СпНС са разгледали 6 770 бр. частни наказателни дела, половината, от които са за произнасяне по ЗСРС – 3044 бр., останалите са за съдебен контрол в досъдебното производство – по чл. 61, ал. 3 и ал. 5 от НПК, по чл. 64 и чл. 65 от НПК, по чл. 68, ал. 4 от НПК, по чл. 72 от НПК, по чл. 111, ал. 2 от НПК, по чл. 141а от НПК, по чл. 161 от НПК, по чл. 164 от НПК, по чл. 165 от НПК, по чл. 222 и чл. 223 от НПК, по чл. 243 от НПК, по чл. 244, ал. 5 НПК, по чл. 368 НПК (след 2013 година) и др., както и производства по чл. 23-25 и чл. 27 от НК

През 2017 г. в съда са постъпили 204 бр. НОХД, като прибавим и нерешените от предходен период, делата за разглеждане са 329 бр. Разпределени по видове те са: 4 бр. са по Глава I „Престъпления против републиката“, от които 3бр. по чл. 108а НК – Тероризъм; 6 бр. са по Глава II „Престъпления против личността“, 32 бр. по Глава V „Престъпления против собствеността“ (от тях 26 бр. са по чл. 214, ал. 2 НК – Квалифицирани състави на изнудване), 3 бр. по Глава VI „Престъпления против стопанството“; 1 бр. данъчно престъпления; 9 бр. по Глава VIII „Престъпления против дейността на държавните органи и обществените организации“ (чл. 280, ал. 2, т. 5 НК Незаконно превеждане през граница), 274 бр. по Глава X „Престъпления против реда и общественото спокойствие“ - по чл. 321 НК – Образуване и ръководене на организирана престъпна група.

Тези дела са се увеличили с **47%** спрямо миналата 2016 г. Средната натовареност на един съдия от Специализирания наказателен съд по брой НОХД дела е **1,44 бр.** месечно при средна за нивото – **1,10 бр.**

Постъпилите **частни наказателни дела** за отчетната 2017 г. са както следва:

- 3044 броя дела по ЗСРС /2940 броя през 2016 год./;
- 2755 броя по чл. 159а, чл. 161, чл. 164 и чл. 165 НПК /2525 броя през 2016 год./;
- 430 броя по чл. 222 и чл. 223 НПК /440 броя през 2016 год./;
- 218 броя по чл. 65 НПК /197 броя през 2016 год./;
- 76 броя по чл. 64 НПК /81 броя през 2016 год./;
- 25 броя дела по чл. 368 НПК /56 броя през 2016 год./;
- 23 броя по чл. 61, ал. 3 НПК /55 броя през 2016 год./;
- 37 броя дела по чл. 23, чл. 25 и чл. 27 НК /28 броя през 2016 год./;
- 4 броя дела по молби за реабилитация /3 броя през 2016 год./;
- 17 броя по чл. 243 НПК /23 броя през 2016 год./;
- 40 броя дела по чл. 68 НПК /8 броя през 2016 год./;
- 21 броя дела по чл. 68 ЗМВР /8 броя през 2016 год./;
- 3 броя дела по чл. 72 НПК /1 броя през 2016 год./;
- 1 брой дело по чл. 244, ал. 5 НПК /1 брой дело през 2016 год./;
- 59 броя дела по други текстове /96 броя дела през 2016 год./.

2. Натовареност по щат в окръжните съдилища по постъпили дела:

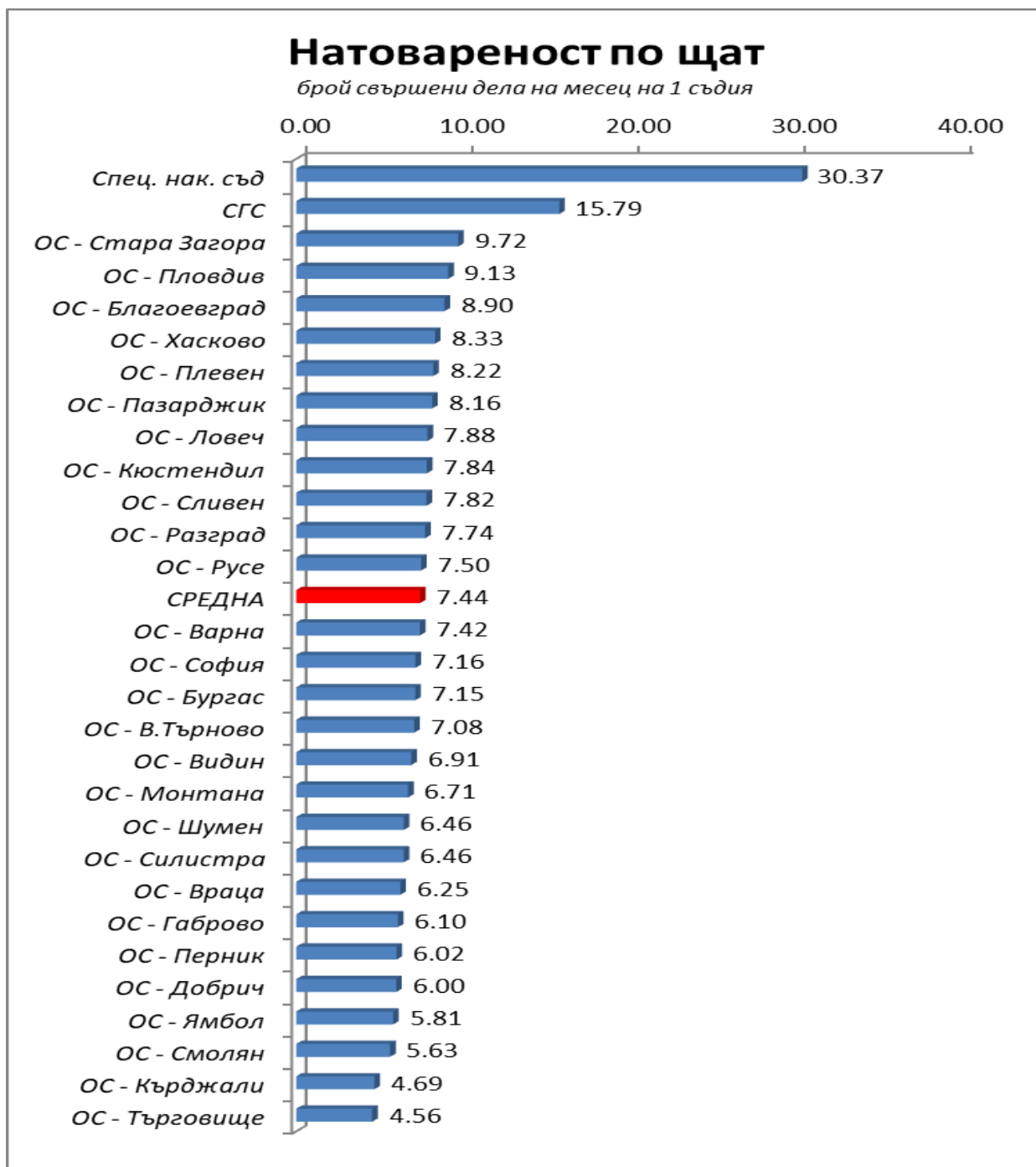
През 2017 г. средната натовареност по щат по постъпили дела за окръжните съдилища е 7,46 бр.

Най-натоварени по брой постъпили дела са: СпНС – 30,51 бр., Софийски градски съд – 15,26 бр., ОС-Стара Загора – 10,08 бр., ОС-Пловдив – 9,14 бр. и ОС-Благоевград – 8,59 бр. С най-ниска натовареност са ОС-Кърджали – 4,88 бр. и ОС-Търговище – 4,33 бр.

3. Натовареност по щат в окръжните съдилища към свършени дела:

Средната натовареност по щат спрямо броя свършени дела за 2017 г. е 7,44 бр. дела месечно на един съдия.

На **Графика № 14** е показана натовареността на съдиите в окръжните съдилища за 2017 г., изразена в брой свършени дела месечно на един съдия.

Графика № 14. Натовареност по щат в окръжните съдилища спрямо брой свършени дела месечно на един съдия за 2017 г.

За разлика от съдилища в големите окръжни центрове, чиято натовареност е относително висока, то при останалите окръжни съдилища се наблюдава относително по-равномерна натовареност и тя е между 7 и 9 дела месечно на един съдия за разглеждане. Изключение прави само Софийският градски съд. От статистическите данни за последните години се наблюдава оформилата се тенденция за ниска натовареност на съдиите в едни и същи окръжни съдилища.

Г) РАЙОННИ СЪДИЛИЩА

- **Структура на видовете дела**

През отчетната **2017** г. в районните съдилища са разгледани **549 959** дела, от които 398 475 бр. (72%) граждански дела и 151 484 бр. (28%) наказателни дела. За периода 2015 – 2017 г. се наблюдава увеличение на броя дела за разглеждане. **Увеличението** през 2017 г. е с **10%** спрямо 2016 г. и с **12%** спрямо 2015 г.

По отношение на постъпленията в районните съдилища за последните три години данните са следните: През 2017 г. са постъпили **475 134** бр. дела, с **11%** повече спрямо 2016 г., когато са били - 429 029 бр. и **12%** повече спрямо 2015 г. - 423 175 бр. От тях 342 263 бр. (72%) са граждански и 132 871 бр. (28%) – наказателни. През 2016 г. постъпилите граждански дела са 288 080 бр. при 291 809 бр. за 2015 г. Постъплението на наказателните дела през 2016 г. са 140 949 бр. при 131 366 бр. за 2015 г.

През 2017 г., сравнена с 2016 г., **има завишение с 19% при постъплението на граждански дела**, докато данните през 2016 г. са почти идентични с тези от 2015 г. година.

Намаление от 6% в постъплението през 2017 г. спрямо предходната година бележат **наказателните дела**, като спад има във всички категории дела, с изключение на делата по чл. 78а НК, където завишението е с 38%. През предходната 2016 г., сравнена с 2015 г., е имало увеличение със 7% на общо постъпилите наказателни дела, което се дължало основно на увеличението брой частни наказателни дела (2016 г. увеличение на ЧНД със 71% спрямо 2014 г. и с 16% спрямо 2015 г., в частност ЧНД по чл. 159а НПК и чл. 251б ЗЕС). Завишението е чувствително и има своето конкретно обяснение предвид измененията в законодателната уредба (ДВ, бр.24/2015 г.). Чрез създадения нов чл. 159а от НПК на съда вече е възложено да дава разрешение по искане на прокурор в досъдебното производство за получаване на информация от предприятия, предоставящи обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги. От 31.03.2015 г. по тези немалко на брой искания се образуват частни наказателни дела, което е причина за тяхното увеличение. Преди това по тези искания не се образуват частни наказателни дела.

От всички **549 959 бр.** разгледани дела през 2017 г. 466 818 бр. или **85%** са свършените дела, от които със съдебен акт по същество са 401 329 бр., а прекратени са 65 489 бр. Запазва се делът на свършените дела спрямо делата за разглеждане и през трите години. (*Графика № 15*)

Графика № 15. Брой свършени дела към общия брой дела за разглеждане в районните съдилища за периода 2015 - 2017 г.

По отношение на делата, свършени със съдебен акт по същество, също се наблюдава стабилност през последните три години. Данните за този показател са: през 2017 г. 86% от свършените дела са приключили със съдебен акт по същество, през 2016 г. и 2015 г. - 85%.

От свършените през 2017 г. общо 466 818 дела, в срок до три месеца са приключили 401 026 бр. За сравнение през 2016 г. от общо 424 233 дела в срок до три месеца са приключили 354 443 бр. През 2015 г. от общо 422 238 дела в срок до три месеца са приключили 368 021 бр. **Приключените в срок до три месеца дела** през отчетната година са **86%** от общо свършените дела, при 84% за 2016 г. и 87% за 2015 г. От значение за приключването на гражданските дела в инструктивния 3-месечен срок са промените в реда на разглеждане на делата по ГПК във връзка с технологично необходимото време за размяна на книжата, призоваването на страните и насрочването на делото за разглеждане в открито съдебно заседание.

Общият брой на висящите дела в края на 2017 г. е 83 141 бр., от които 65 946 бр. граждански и 17 195 бр. наказателни. За предходната година този брой е съответно 74 803 бр., от които 56 203 бр. граждански и 18 600 бр. наказателни, а за 2015 г. – общо 69 984 бр., от които 50 526 бр. граждански и 19 458 бр. наказателни. **Процентът на несвършените дела** спрямо броя на делата за разглеждане е **15%** за 2017 г. и 2016 г., при 14% за 2015 г.

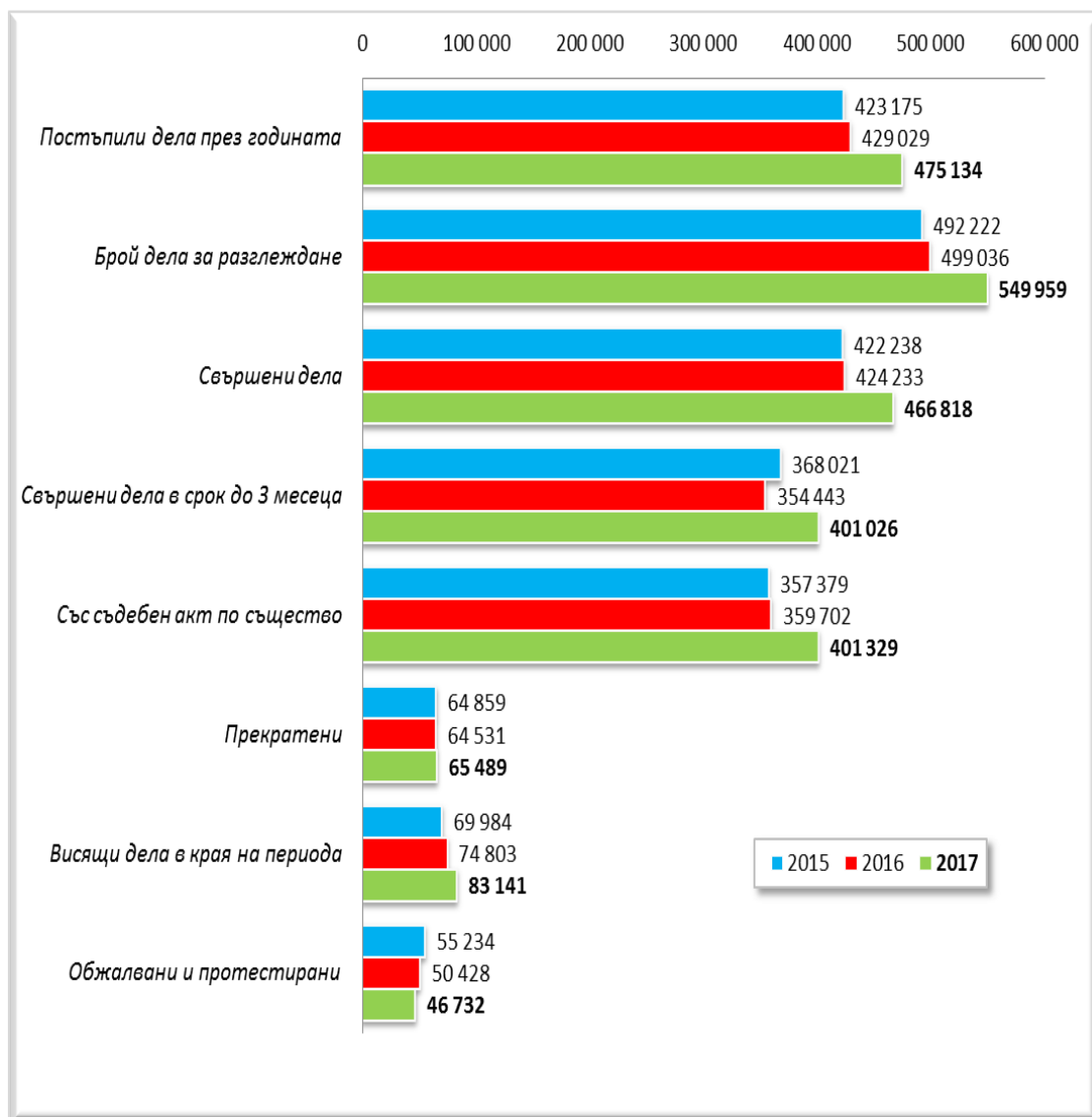
Причините за отлагане на делата или за отчитането им като несвършени могат да бъдат от различен характер (субективни и обективни) и те следва да се изследват при оценка за ефективността в дейността на всеки съд.

Лошите битови условия за работа, недостиг на съдебни зали, проблемите в призоваването и качеството на досъдебното производство, промени в персоналия състав на съда заради отсъствия на съдиите поради болест, бременност, продължителен платен отпуск, недостиг на съдебни служители, са само част от причините за отлагане на делата, които водят до натрупване с годините на делата.

Като причини за неприключване на делата районните съдилища в годишните си доклади посочват и: **по отношение на гражданските дела** – част от гражданските дела са останали висящи, тъй като са образувани в края на 2017 г. и предвид разпоредбата на чл. 131 от ГПК се оказва невъзможно тяхното приключване до края на годината; отлагане за събиране на нови доказателства, процесуалните възможности за допълнителни становища и искания на страните по реда на чл. 143, чл. 144 и чл. 146, ал. 3 от ГПК; проблеми във връзка с призоваването и връчването на съобщения на страните, както и нередовно оформени призовки и съобщения от длъжностните лица в съответните учреждения; неизготвени в срок заключения по назначени експертизи, което най-често се дължи на ограничения кръг специалисти, включени в списъците на вещите лица /напр. геодезисти, архитекти/ и тяхната прекомерна натовареност; оспорване на заключения от експертизи, налагащо извършване на повторни и допълнителни такива; невнасяне в определените срокове на депозитите за процесуални повереници; нередовни искове молби, водещи до оставянето им без движение са обстоятелства, които забавят приключването на съдебния процес. **Относно наказателните дела:** постъпление в съда на наказателни производства в края на отчетния период; събиране на нови доказателства, назначаване на нови експертизи; нередовно призоваване на подсъдими, свидетели и вещи лица, поради липсата на пълна база данни относно актуалното местоживее на призоваваните лица; забавяне на производствата поради отсрочване на заседания по молба на страни и техни защитници и повереници, позовавайки се на обективни причини от здравословен характер и др.

Наблюдава се значително **намаление** спрямо предходните две години **на обжалваните и протестираните дела** – със **7%** спрямо 2016 г. и **15%** спрямо 2015 г. Обжалвани и протестиран за 2017 г. са общо 46 732 бр. дела (23 356 бр. граждански и 23 376 бр. наказателни) или **10%** от общия брой свършени дела. За 2016 г. техният брой е бил 50 428 или **12%** от свършените дела, а за 2015 г. – 55 234 бр. (13%).

Движението на делата общо за всички районни съдилища през последните три години са отразени в **Графика № 16**.

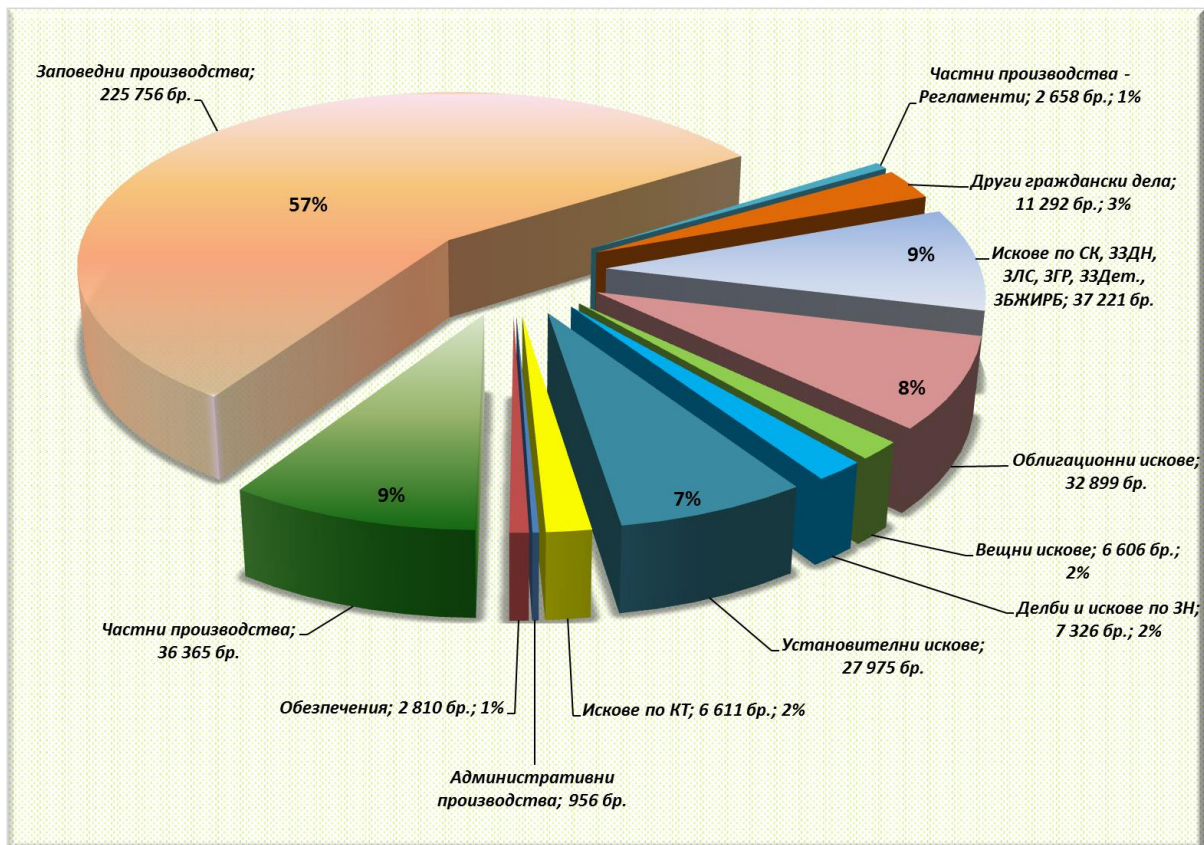
Графика № 16. Движение на делата в районните съдилища 2015, 2016 и 2017 г.

В структурата на гражданските дела през 2017 г., както и през 2016 г. и 2015 г., **най-голям дял – 57%** имат делата по **чл. 410 - 417 ГПК (Заповедните производства)**, като най-висок е процентът за РС-Трън – 78%, а най-нисък за РС-Ардино – 34%. В сравнение с данните от предходните две години постъпленията от този вид дела са се **увеличили с 24%**. Следват категориите „Искове по СК, ЗЗДН, ЗЛС, ЗГР, ЗЗДет., ЗБЖИРБ“ и „Частни производства“ – **9%**, „Облигационни искове“ – **8%**, „Установителни искове“ – **7%** и т.н, като с най-малък дял са административните производства – 956 бр.

Показателен факт е, че 31% от гражданските дела са били разгледани в Софийски районен съд (СРС) - 123 713 бр. дела.

Дяловото разпределение на видовете граждански дела за разглеждане е показано на **Графика № 17**.

Графика № 1/. Видове граждански дела в районните съдилища през 2017 г.

През анализирания едногодишен период в районните съдилища са били образувани **30 481** дела по СК, ЗЗДН, ЗЛС, ЗЗДет., ЗБЖИРБ, от които 5 393 брачни дела за развод и недействителност на брака; 7 305 бр. производства за развод по взаимно съгласие; 2 809 бр. дела за издръжка и за изменение на издръжка; 3 027 бр. дела по Закона за защита от домашно насилие и 11 947 бр. други искове по СК. От разгледаните през годината **37 221** дела, свършени са **30 001** дела (**81%**). От тях, в тримесечен срок от образуването, са свършени **21 444** дела (**71%**). В края на периода от този вид дела са останали несвършени **7 220** дела.

Облигационните искове за 2017 г. са **32 899** бр. дела. Свършени в края на периода са **16 285** бр. (**50%**). От тях в тримесечен срок от образуването са свършени **4 326** дела (**27%**). В края на периода от този вид дела са останали несвършени **16 614** дела (**50%**).

От образуваните и разгледани **6 606** дела във връзка с предявени **вещни искове**, **3 303** дела са решени през отчетния период и съставляват **50%** от общо разгледаните. В тримесечен срок от образуването им са свършени **945** дела. В края на периода от този вид дела са останали **3 303** несвършени дела (**50%**).

Постъпилите за 2017 г. **делби и искове по ЗН** са **2 982** бр. Останалите несвършени от 2016 г. са **4 344** бр. Общо делбените производства са **7 326** бр., от които решени **3 107** бр. Свършени в тримесечния срок от образуването им са **491** бр. В края на периода са останали несвършени **4 219** дела.

От разгледаните през годината **6 611** дела, образувани по **искове по КТ**, свършени са **4 407** дела или **67%**. В тримесечен срок от образуването са свършени **1 487** бр. В края на периода от този вид дела са останали несвършени **2 204** бр.

През 2017 г. са разгледани **27 975** дела по **установителни искове**. От тях **11 762** бр. (**42%**) са свършени, като **3 982** бр. в тримесечен срок. Останали несвършени в края на периода са **16 213** бр. (**58%**).

Свършените през отчетния период **дела по чл. 410 и чл. 417 от ГПК** са **217 206** бр., което представлява **96%** от общо **225 756** бр. такива дела за разглеждане. Предвид естеството и характера им, **217 127** бр. или **99,96%** са решени в срок до 3 месеца от образуването им. Останали несвършени в края на годината са **8 550** бр.

От разгледаните **39 023** бр. частни производства, са решени **36 205** дела (**93%**), от които **35 005** бр. в тримесечния срок от образуването им. В края на периода са останали несвършени **2 818** дела.

От разгледаните **2 810** **обезпечителни производства**, през 2017 г. са решени **2 598** дела (**92%**), като **2 142** от тях са решени по същество и **456** са прекратени. В тримесечен срок от образуването им са решени **2 525** дела. В края на периода са останали несвършени **212** дела.

През 2017 г. в категорията „**Други граждански дела**“ са разгледани **11 292** бр. дела. Решени са **7 041** дела (**62%**), от които **629** бр. в тримесечния срок от образуването им. Останали несвършени в края на годината са **4 251** бр.

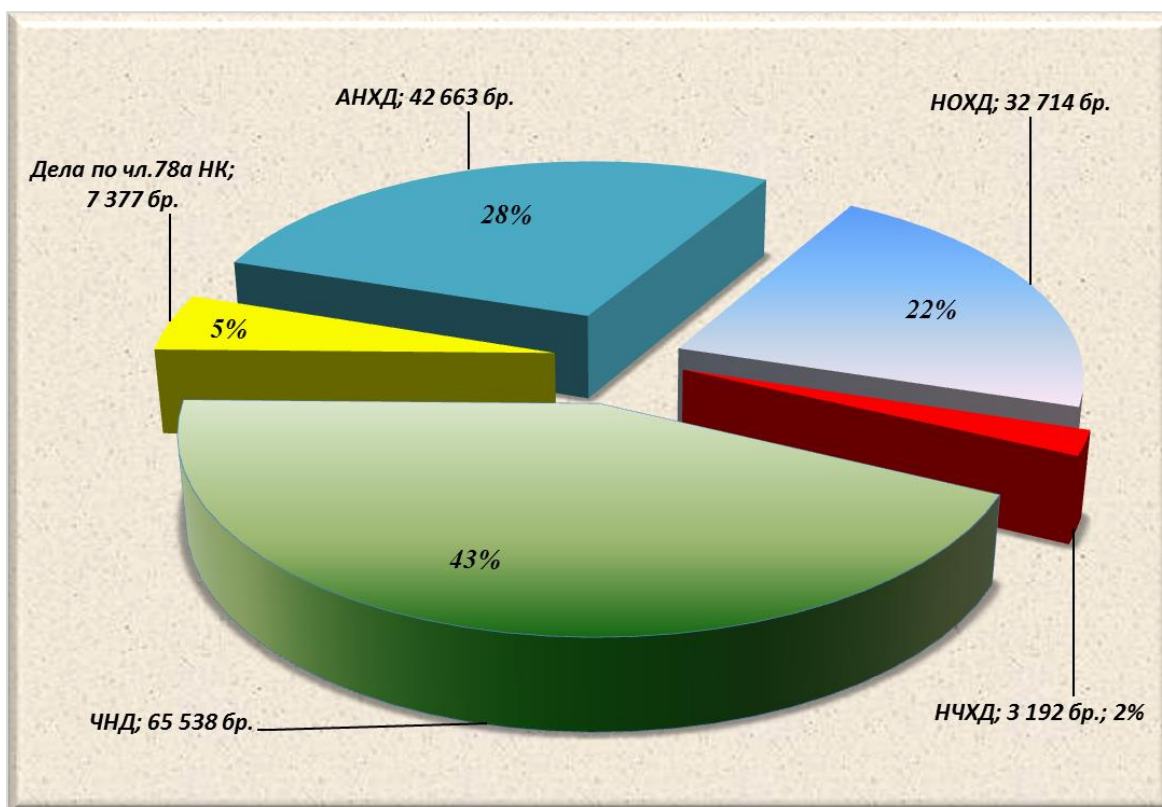
През 2017 г. в районните съдилища са разгледани **151 484** **наказателни дела**. От тях **134 289** бр. (**89%**) са свършени, като **112 725** бр. (**84%**) в тримесечен срок. Със съдебен акт по същество са приключили **106 441** бр. Прекратените производства са **27 848** бр. (със споразумение – **17 578** бр.; върнати за доразследване – **1 003** бр.; по други причини – **9 267** бр.). Останали несвършени в края на периода са **17 195** бр. (**11%**).

Видове дела	година	Всяки в началото на периода	Общ постъпили дела през отчетния период	Всичко за разглеждане	Свършени дела			Със съдебен акт по същество	Прекратени производства					Всяки в края на периода	Обжалвани и протестиращи	
					Всичко	В срок до 3 месеца			Всичко	Споразум. по чл.382 НПК	Споразум. по чл.384 НПК	Върнати за доразследване	По други причини			
						Брой	%									
а	б	1	4	5	6	6а	6б	7	8	8а	8б	8в	8г	10	11	
Наказателни общ характер дела	И	2015	7 468	28 038	35 506	28 599	22 480	79%	8 522	20 077	11 953	6 281	990	853	6 907	4 656
		2016	6 913	29 039	35 952	29 526	23 240	79%	8 291	21 235	11 896	7 437	940	962	6 426	4 748
		2017	6 433	26 281	32 714	26 696	20 952	78%	7 651	19 045	10 750	6 694	819	782	6 018	4 114
Наказателни частен характер дела	К	2015	1 494	2 178	3 672	2 314	848	37%	929	1 385	23	125	4	1 233	1 358	1 032
		2016	1 364	2 219	3 583	2 240	823	37%	966	1 274	36	93	2	1 143	1 343	952
		2017	1 344	1 848	3 192	2 006	683	34%	871	1 135	16	93	10	1 016	1 186	824
Дела по чл.78а НК	Л	2015	986	4 419	5 405	4 540	3 618	80%	4 193	347	1	0	108	238	865	548
		2016	865	4 734	5 599	4 754	3 986	84%	4 416	338	0	0	126	212	845	482
		2017	846	6 531	7 377	6 554	5 771	88%	6 162	392	1	0	166	225	823	638
Частни наказателни дела	М	2015	908	55 311	56 219	55 235	54 851	99%	50 473	4 762	55	0	15	4 692	984	3 039
		2016	973	64 218	65 191	64 195	63 341	99%	59 077	5 118	70	0	6	5 042	996	3 696
		2017	996	58 165	59 161	58 386	57 573	99%	54 931	3 455	16	0	8	3 431	775	3 723
Частни наказателни дела - разпити	Н	2015	6	7 626	7 632	7 625	7 625	100%	6 694	931	188	0	0	743	7	0
		2016	17	7 120	7 137	7 136	7 136	100%	6 406	730	0	0	0	730	1	0
		2017	1	6 376	6 377	6 376	6 376	100%	5 731	645	0	0	0	645	1	0
Административно наказателен характер дела	О	2015	10 453	33 794	44 247	34 910	20 672	59%	31 759	3 151	19	0	8	3 124	9 337	13 669
		2016	9 337	33 619	42 956	33 967	20 643	61%	30 877	3 090	41	0	6	3 043	8 989	14 782
		2017	8 993	33 670	42 663	34 271	21 370	62%	31 095	3 176	8	0	0	3 168	8 392	14 077
Общо наказателни дела	П	2015	21 315	131 366	152 681	133 223	110 094	83%	102 570	30 653	12 239	6 406	1 125	10 883	19 458	22 944
		2016	19 469	140 949	160 418	141 818	119 169	84%	110 033	31 785	12 043	7 530	1 080	11 132	18 600	24 660
		2017	18 613	132 871	151 484	134 289	112 725	84%	106 441	27 848	10 791	6 787	1 003	9 267	17 195	23 376

Видове наказателни дела в районните съдилища за периода 2015 – 2017 г.

Анализирани по видове наказателни дела, през 2017 г. се наблюдава **намаление с 10%** спрямо 2016 г. и с **6%** спрямо 2015 г. в постъплението на **наказателните дела от общ характер**. Налице е **намаление** и при постъпленията на **частните наказателни дела** през 2017 г. сравнено с 2016 г. – **с 10%**. Продължава тенденцията за **увеличаване постъпленията** на делата по **чл. 78а НК**, като за 2017 г. този вид дела са се увеличили с **38%** в сравнение с 2016 г. През отчетната година се наблюдава намаление при постъпленията на делата от частен характер (с **17%**). По отношение на административнонаказателните дела за отчетната година, в сравнение с предходните, постъпленията на този вид дела са се запазили.

В структурата на наказателните дела, както и през предходните две години г., **най-голям дял имат „Частните наказателни дела“ – 43%** или **65 538 бр.** (от тях **10%** са разпити пред съдия на обвиняеми и свидетели). На второ място са „Административнонаказателен характер дела“ (АНХД) - **28%** или **42 663 бр.** През 2015 г. и 2016 г. също са били на второ място. Делата по чл. 78а НК са **5%** от наказателните дела, докато през 2016 г. и 2015 г. са **4%**. „Наказателните дела от частен характер“ (НЧХД) и през трите години са **2%**.

Графика № 18. Дялово разпределение на видовете наказателни дела в районните съдилища през 2017 г.

„Наказателни общ характер дела“ (НОХД) – най-често това са **делата с относително по-висока фактическа и правна сложност**, са **22%** от общия брой наказателни дела. Техният дял през предходната **2016 г. също е бил 22%**, а през **2015 г. – 23%**. Постъпилите за 2017 г. **НОХД са 26 281 бр.** Останалите несвършени от 2016 г. са **6 433 бр.** Общо **НОХД са 32 714 бр.**, от които решени **26 696 бр.** Свършени в тримесечния срок от образуването им са **20 952 бр. (78%)**. В края на периода са останали несвършени **6 018 дела**. Предадените на съд лица през 2017 г. са **29 211**, от тях признати за виновни са **26 597 лица (91%)** и **931 лица са оправдани**.

Анализът сочи, че както през 2017 г., така и през предходните две отчетни години, най-голям относителен дял от **НОХД** имат делата по Глава XI „**Общопасни престъпления**” – **41%**. Признати за виновни по тази глава са общо **11 807 лица**, като **7 622** от тях са осъдени на „лишаване от свобода” до 3 години – условно, а на **2 114** от осъдените лица е определено ефективно изтърпяване на наложеното наказание. С „лишаване от свобода“ от три до петнадесет години са осъдени **9 лица**, **2 062** лица са осъдени на други наказания.

Друга основна група дела са по Глава V от НК „**Престъпления против собствеността**” от НК – **9 058 броя** или **28%** от всички **НОХД**. Най-голям е броят на делата за кражба по чл. 194-197 НК – **5 286 бр.** По тази глава са признати за виновни **7 004 лица** и **434 лица са оправдани**. От осъдените лица:

5 409 лица са осъдени на наказание „лишаване от свобода” до 3 години (в т.ч. условно 2 776 лица), а 176 лица са осъдени от 3 до 15 години - ефективно. На 1 419 лица са наложени други наказания. От осъдените лица – 4 062 са с наложени наказания по чл. 381 – 384 НПК.

По Глава II от НК „Престъпления против личността“ – 2 648 броя или **8%**:

- Престъпления против личността – **убийства**: постъпили и образувани са 8 дела от общ характер, като от предходния отчетен период са останали несвършени 10 дела, т.е. общо за разглеждане са 18 дела, като са свършени 14 бр. и останали несвършени дела в края на отчетния период са 4 бр. Осъдени са 10 лица, а едно лице е оправдано.

- Престъпления против личността – **телесни повреди**: останалите несвършени дела в началото на периода са били 634 бр., постъпили са 1 072 дела или общо делата за разглеждане са били 1 706 бр., от които са свършени 1 106 бр. и 600 бр. са останали несвършени в края на периода. По този вид дела съдените лица са 1 311 на брой, от тях 1 032 са осъдени, а 89 са оправдани;

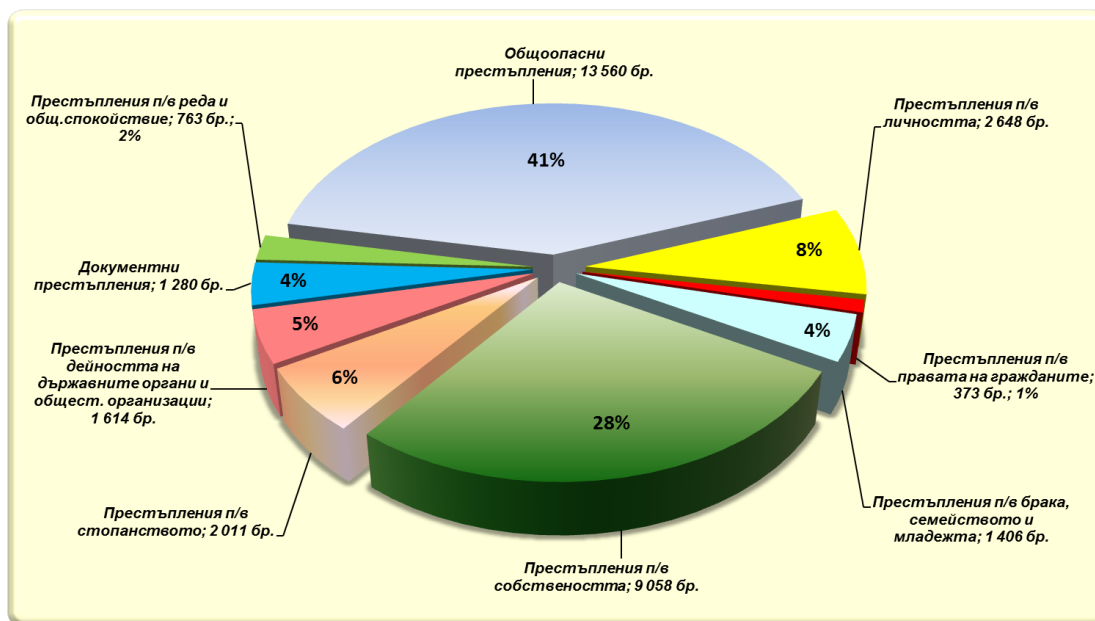
- **Други** престъпления против личността: останали от предходния период са 252 дела, постъпили са 672 бр., т.е. общо за разглеждане са били 924 дела, от тях са свършени 645 бр. и 279 бр. са останали несвършени. Съдени са били 695 лица, от които 527 са осъдени, а 64 лица са оправдани.

Следват престъпленията по Глава VI „Престъпления против стопанството“ – **6%** и Глава VIII „Престъпления против дейността на държавни органи, обществени организации и лица, изпълняващи публични функции” от НК с **5%**.

С най-малък дял са престъпленията по Глава X „Престъпления против реда и общественото спокойствие ” от НК – **2%** и Глава III „Престъпления против правата на гражданите” от НК – **1%**.

На *Графика № 19* е показано дяловото разпределение на видовете НОХД.

Графика № 19. Дялово разпределение на видовете НОХД в районните съдилища за 2017 г.

Данните за структурата и обема на делата в районните съдилища са показани в **Приложение № 4** и **Приложение № 5**.

- **Натовареност на районните съдилища**

През 2017 г. **средната натовареност по щат** на всички районни съдилища, **изразена в брой разгледани дела месечно на един магистрат, е 46,06 бр.**, при 41,75 бр. за 2016 г. и 41,22 бр. за 2015 г.

Увеличението на средната натовареност на съдиите в районните съдилища се дължи основно на нарасналия брой дела за разглеждане през годините – от 492 222 бр. за 2015 г. на 499 036 бр. за 2016 г. и 549 959 бр. за 2017 г., тъй като броят на магистратите остава почти непроменен (995 бр. за 2015 г., 996 бр. за 2016 г. и 995 бр. за 2017 г.).

Приемайки подхода за определяне степента на натовареност на районните съдилища от предходните години, условно разделяме съдилищата на 3 групи: с **ниска** натовареност - до **37 дела месечно** на един съдия; със **средна** натовареност - от **37 до 55**; и с **висока** натовареност - над **55 дела месечно** на един съдия. Определяща за направеното условно разделение е изчислената средна натовареност на районните съдилища.

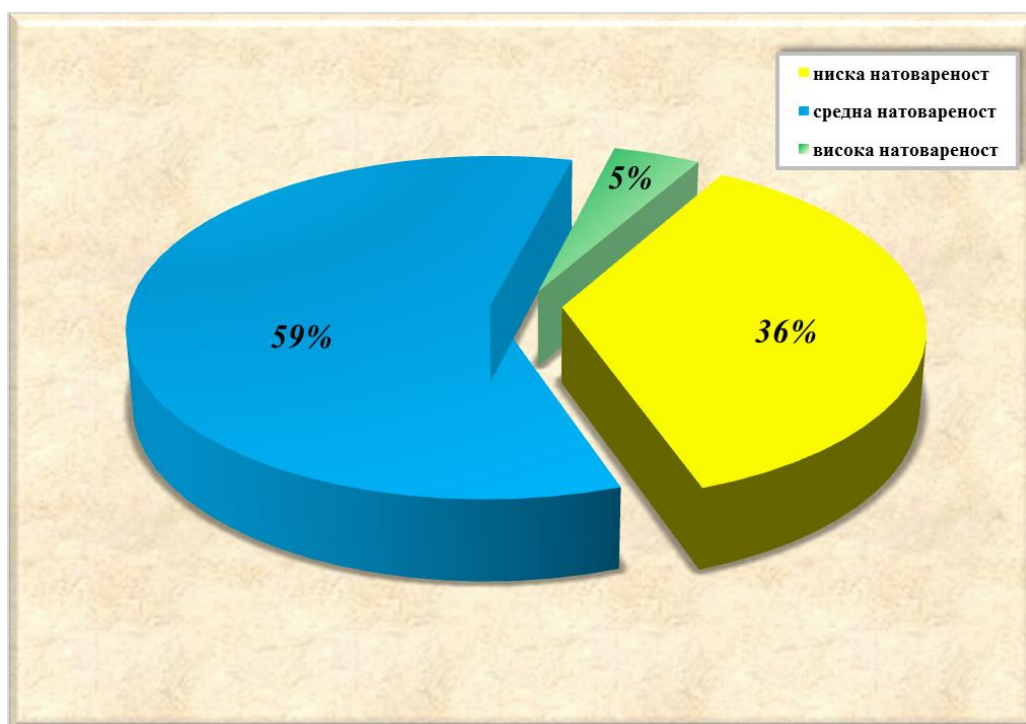
В **Приложение № 6** е показана натовареността по щат на районните съдилища.

През отчетната 2017 г. районните съдилища с ниска натовареност са 36%, със средна натовареност 59% и с висока натовареност – 5%.

През 2016 г. делът на районните съдилища с ниска натовареност е 54%, при 68% за 2015 г. и 76% за 2014 г. Съдилищата със средна натовареност са

36% за 2016 г., при 27% за 2015 г. и 21% за 2014 г.). **Наблюдава се намаление на съдилищата с ниска натовареност за сметка на съдилищата със средна натовареност.** Това се дължи също на нарасналия брой дела за разглеждане, както и на проведените от ВСС процедури по чл. 194 от ЗСВ. В РС-Габрово е разкрита 1 щатна длъжност за съдия и натовареността по щат от 48,79 бр. дела месечно на един съдия за 2016 г. е паднала на 42,63 бр. за 2017 г. В РС – Враца: разкрита 1 щатна длъжност за съдия (натовареност по щат 43,91 бр. за 2016 г. при 41,82 бр. през 2017 г.). В РС-Ботевград, РС-Кубрат, РС-Берковица, РС-Видин, РС-Момчилград, РС-Гоце Делчев, РС-Шумен, РС-Раднево са съкратени по една щатна длъжност за съдия през 2017 г., поради което в тези съдилища, натовареността спрямо 2016 г. се е увеличила. През отчетната година в тези съдилища има и увеличение на делата за разглеждане, като най-голямо е в РС – Ботевград – 36%. В резултат на тези два фактора, същите съдилища от ниско натоварени за 2016 г., през 2017 г. преминават в групите на средно и високо натоварените. В РС-Варна, на основание чл. 30, ал. 2, т. 8 във вр. с чл. 194, ал. 1 от ЗСВ, са съкратени 2 щатни длъжности „съдия“, делата за разглеждане са се увеличили с 8% и натовареността от 40,26 бр. се е увеличила на 45,10 бр. дела месечно за разглеждане на един съдия.

На **Графика № 20** е показано разпределението на трите групи натовареност по щат на районните съдилища за 2017 г.

Графика № 20. Разпределение на степента на натовареност на всички районни съдилища за 2017 г.

Районните съдилища с висока натовареност по щат към дела за разглеждане за 2017 г. са: СРС - 64,69 бр.; РС – Несебър - 61,50 бр.; РС Перник - 59,04 бр.; РС – Ботевград - 56,85 бр. и РС – Монтана - 55,49 бр. **Тук**

е много важно да се открие структурата на делата, доколкото освен в СРС, в останалите съдилища основният дял дела са заповедни, които са с пренебрежимо ниска правна и фактическа сложност, както и частни наказателни дела по ЗЕС.

Районните съдилища със средна натовареност по щат към дела за разглеждане за 2017 г. са предимно съдилища в областните центрове или такива, близо до населени места с голяма концентрация на население и бизнес.

Районните съдилища с ниска натовареност по щат към дела за разглеждане (под 37 дела месечно) за 2017 г. са 36%. С най-ниска натовареност, както и през предходните две години са РС-Ивайловград – 10,04 бр.; РС-Малко Търново – 11,88 бр.; РС- Ардино – 12,21 бр.; РС-Трън – 13,04 бр. Делата за разглеждане в тези съдилища през 2017 г. намаляват сравнено с 2016 г., като най-голям спад – 31% има в РС-Малко Търново.

При отчитане на натовареността на районните съдилища следва да се имат предвид и другите два показателя за натовареност по щат – **натовареност по брой постъпили дела и натовареност по брой свършени дела (Приложение № 6).**

Средната натовареност по щат по брой постъпили дела за 2017 г. е 39,79 броя дела месечно на един съдия.

Най-натоварени от районните съдилища по брой постъпили дела за 2017 г. са: РС-Несебър – 56,21 бр.; РС-Перник – 55,39 бр.; РС-Ботевград – 53,70 бр.; РС-Монтана – 53,28 бр.; РС-Нова Загора – 51,15 бр.; РС-Велинград – 49,96 бр.; РС-Гълъбово – 49,79 бр.; РС-Ихтиман – 49,06 бр., като най-ниско натоварени са: РС-Ивайловград – 8,25 бр.; РС-Ардино – 11,17 бр.; РС-Малко Търново – 11,17 бр.; РС-Трън – 12,25 бр.; РС-Крумовград – 17,58 бр. и др. СРС е на единадесето място по натовареност по щат с 47,58 бр. постъпили дела месечно на един съдия.

Средната натовареност по щат по брой свършени дела за 2017 г. е 39,10 броя дела месечно на един съдия.

Най-натоварени от районните съдилища по брой свършени дела за 2017 г. са: РС-Несебър – 57,04 бр.; РС-Перник – 54,01 бр.; РС-Ботевград – 53,12 бр.; РС-Монтана – 52,28 бр.; РС-Нова Загора – 50,17 бр.; РС-Гълъбово – 49,96 бр.; РС-Велинград – 49,69 бр.; РС-Елин Пелин – 48,72 бр.; РС-Провадия – 47,48 бр.; РС-Ихтиман – 47,46 бр., като най-ниско натоварени са: РС-Ивайловград – 8,42 бр.; РС-Малко Търново – 11,08 бр.; РС-Ардино – 11,42 бр.; РС-Трън – 12,13 бр.; РС-Крумовград – 17,67 бр. и др. СРС е на

петнадесето място по натовареност по щат с 44,85 бр. свършени дела месечно на един съдия.

Интерес представлява структурата на делата в 5-те най-натоварени районни съдилища, доколкото тя е определяща за натовареността им: СРС, РС – Несебър, РС – Перник, РС – Ботевград и РС – Монтана.

Най-големият и натоварен съд в Република България, Софийски районен съд (СРС), разглежда **27%** или близо **1/3** от делата на районните съдилища. Функционира в условия на свръхнатовареност и недостатъчно кадрово осигуряване. Към 31.12.2017 г. щатната численост наброява общо 194 съдии (при 188 за 2016 г. и 175 за 2015 г.), разпределени в четири отделения – наказателно и три граждански. През 2017 г. Наказателното отделение на Софийски районен съд се премества в нова сграда, находяща се в гр. София, бул. „М.Д.Скобелев“ № 23. Считано от 02.10.2017 г. там се провеждат съдебни заседания, както и всички дейности, касаещи Наказателно отделение в СРС. Гражданските отделения на СРС работят в обновена сграда, с адрес бул. „Цар Борис III“ № 54. Сградите са пригодени за нуждите на съда и разполагат със съвременни помещения за обслужване на гражданите, модерно оборудвани съдебни зали и кабинети, „синя стая“ за разпити и изслушвания на деца, помещение за разпит на свидетел с тайна самоличност, зали с мултимедийна техника за обучение и др., което позволява магистратите и съдебните служители да работят в нормални битови условия. Въпреки това големият брой дела създава значителни затруднения в работата на СРС.

Натовареността по щат към брой дела за разглеждане в Софийски районен съд за **2017 г. е 64,69 бр.**, при 59,34 бр. за 2016 г. и 65,15 бр. за 2015 г. През отчетната година има увеличение на натовареността спрямо 2016 г., което се дължи основно на нарастване броя на делата за разглеждане с **13%** - от 133 861 бр. на 150 595 бр., тъй като с решение на Пленума на Висшия съдебен съвет, взето по Протокол № 29/28.09.2017 г. в Софийски районен съд на основание чл. 30, ал. 2, т. 8 във вр. с чл. 194, ал. 1 от ЗСВ са разкрити 6 /шест/ щатни длъжности „съдия“. За справяне с проблема със свръхнатовареността в СРС, по инициатива на Комисия „Съдебна карта, натовареност и съдебна статистика“ към Съдийската колегия на ВСС и съгласувано с председателите на ВКС и САС, са предприети действия за командироване на съдии в СРС. С решение на Съдийската колегия на Висшия съдебен съвет, взето по Протокол № 49/05.12.2017 г. е обявен конкурс за преместване и заемане на свободните длъжности „съдия“ в районните съдилища, като за СРС те са 10 (десет).

През отчетната 2017 г. в СРС са разгледани **26 882 бр. наказателни дела**, при 31 139 бр. през 2016 г. и 32 991 бр. през 2015 г. Наблюдава се **намаление с 14%** през 2017 г. сравнено с 2016 г. и 19% спрямо 2015 г. Структурата на тези дела е следната: „Наказателни общ характер дела“

(НОХД) - **23%** или **6 072 бр.** дела за разглеждане (**22%** или 6 873 бр. за 2016 г. и 22% или 7 312 бр. за 2015 г.); „Наказателни дела от частен характер“ (НЧХД) – **3%** и през трите години (753 бр. за 2017 г., при 891 бр. за 2016 г. и 859 бр. за 2015 г.); „Частни наказателни дела“ (ЧНД) – **36%** или 9 726 бр. (39% или 12 074 бр. за 2016 г. и 11 699 бр. или 35% за 2015 г.), „Дела по чл. 78а НК“ - **3%** и през трите години (707 бр. през 2017 г., при 847 бр. за 2016 г. и 1 061 бр. за 2015 г.) и **36%** или 9 624 бр. (34% или 10 454 бр. за 2016 г. и 12 060 бр. или 37% за 2015 г.) са делата от „Административнонаказателен характер“ (НАХД), като следва да се акцентира, че СРС е компетентен съд по обжалване на наказателни постановления, издадени от административни органи с национална компетентност и разкриващи изключително сложни материалноправни и процесуалноправни проблеми. Прави впечатление, че **1/4 от наказателните дела се заема от най-тежките производства от общ характер**, които се образуват по внесен от прокурора в съда обвинителен акт. Голям е дялът на частните наказателни дела - **36%**, като за отбелязване е, че само 4% от тях са разпити. За сравнение например в РС – Крумовград делата за разпит пред съдия са 89% от всички частни наказателни дела, в РС – Ардино този процент е 64% и в РС – Кула - 54%. В приложената таблица (**Приложение № 4**) за видовете наказателни дела, разгледани в районните съдилища, е показан дялът на **разпитите** за отделните съдилища.

През 2017 г. в СРС са разгледани **123 713** граждански дела, като техният брой се е увеличил спрямо 2016 г. с **20%**, докато през 2016 г. сравнена с 2015 г. е имало намаление на тези дела с 1%. В структурата на гражданските дела, както и през 2016 г. и 2015 г., **най-голям е дялът на заповедните производства (делата по чл. 410 - 417 ГПК) - 49%**. Следват „Граждански дела по общия ред“ (делата, които се отличават със сравнително по-висока **фактическа и правна сложност**) – **26%**, „Други граждански дела“ – **15%**, „Частни граждански дела“ – **9%** и т.н, като с най-малък дял са административните дела – 177 бр.

Следва да се разгледат данните за РС – Несебър, който за втора поредна година е на второ място по натовареност по щат към делата за разглеждане.

През периода 2014 – 2017 г. натовареността по щат на съдиите в РС-Несебър се увеличава - от 31,75 бр. за 2014 г., 48,03 бр. за 2015 г., 56,17 бр. през 2016 г. до **61,50 бр.** през 2017 г. или 2 пъти повече, което го превръща от ниско натоварен съд във високо натоварен. За поредна година се отчита **трайно увеличаване** на постъпленията по **наказателни дела** (в частност ЧНД по искане по Закона за електронните съобщения).

Структурата на делата за разглеждане в РС Несебър за 2017 г. е следната: граждански дела – **1 376 бр.**, при 1 355 бр. за 2016 г. и 1 342 бр. за 2015 г. и наказателни дела – **3 052 бр.**, при 2 689 бр. за 2016 г. и 2 116 бр. за 2015 г. **НОХД** (делата с относително по-висока **фактическа и правна**

сложност) за 2017 г. са 237 бр. или **8%** от общия брой наказателни дела за разглеждане. От тях, както и през 2016 г., най-голям дял имат общоопасните престъпления – 72% (171 бр.) и престъпленията против собствеността – 15% (36 бр.). От общоопасните престъпления най-голям е броят на тези свързани с придобиване и държане на наркотични вещества (33 бр.). При престъпленията против собствеността: 23 бр. са по чл. 194 – 197 от НК, 4 бр. по чл. 198 от НК, обсебване (чл. 206 НК) – 3 бр., измами по чл. 209 - 211 от НК – 3 бр. Следват престъпления против личността (телесни повреди) – 10 бр., против правата на гражданите – 7 бр., всичките против интелектуалната собственост. През 2017 г., от решенията 216 НОХД, с присъда са завършили 33 дела, по споразумение по реда на чл. 382 НПК – 103 дела, по реда на чл. 384 НПК – 62 бр., върнати за доразследване са 17 дела и едно е прекратено по други причини. На лишаване от свобода до три години са били осъдени общо 176 лица, в т.ч. условно 140 лица. През отчетния период са наложени 1 наказание „лишаване от свобода“ от три до петнадесет години. Наказание „глоба“ е наложено на 8 лица, а наказание „пробация“ на 12 лица. Броят на наказаните лица по чл. 381-384 НПК е 170.

През 2017 г. от общо 781 бр. (26% от общия брой наказателни дела) административнонаказателни дела за разглеждане са свършени 648 бр., като останали несвършени са 133 бр. Броят на висящите дела към края на отчетния период се обяснява с постъпленията от този вид дела в края на годината.

Разгледани са и 75 дела по реда на чл.78а от НК, от които свършените са 71 дела, от тях с акт по същество 64 дела и 7 дела са прекратени.

През 2017 г. ЧНД са 1 928 бр. или 63% от общия брой наказателни дела, като само 2% е делът на разпитите пред съдия. За сравнение, през 2016 г. ЧНД са били 1 609 бр., при 1 140 бр. за 2015 г., 219 бр. за 2014 г. и 226 бр. за 2013 г. Значително се е увеличил броят на ЧНД по искане по ЗЕС. Броят на произнасянията по ЗЕС за 2017 г. е **1 715 бр. или 89%** от общия брой частни наказателни дела, при 1 376 бр. (86%) за 2016 г.

През 2017 г. в РС- Несебър са разгледани **1 376** граждански дела. В структурата на гражданските дела, както и през 2016 г. и 2015 г., **най-голям е делът на заповедните производства (делата по чл. 410 - 417 ГПК) - 59%**. Следват „Граждански дела по общия ред“ – **28%**, "Частни граждански дела" – **9%**, производства по чл. **310 ГПК** – **3%**, като най-малко са административните дела – 5 бр.

Интерес представляват **миграционните процеси**, които влияят основно върху натовареността на районните съдилища чрез внасяните от прокуратурата обвинителни актове за извършени престъпления по чл. 279, чл. 280 и чл. 281 от НК, които са подсъдни на районните съдилища, както и свързаните с тези дела частни наказателни производства.

Данните за **2017 г. сочат за намаление с 53%** спрямо 2016 г. на делата от общ характер за незаконното преминаване през границата и за

незаконно превеждане на хора през границата, както и на свързаните с тях частни наказателни дела - разпити на чужденци, одобряване на претърсвания и изземвания, вземане на мерки за неотклонение, даване на разрешения по ЗЕС и др. През 2017 г. наказателните дела от общ характер с предмет незаконно преминаване през границата чл. 279 от НК са **786** броя (**1 537** бр. за 2016 г.), като 745 бр. от тях са приключили с одобрени от съда споразумения. Делата за незаконно превеждане през границата на лица и групи чл. 280 от НК са 130 броя (191 бр. за 2016 г.). Намаляването през 2017 г. на броя на делата за **незаконното преминаване през границата и за незаконно превеждане през границата на лица и групи** се дължи преди всичко на намаления миграционен поток през българо-турската граница във връзка с кризата в Близкия изток.

Показателен е примерът с РС – Царево, който през 2016 г. е имал най-голям брой новообразувани НОХД по чл. 279 - 281 от НК. За периода 2014 г. – 2016 г. натовареността по щат на съдиите в РС – Царево драстично се увеличава – от 33,06 бр. за 2014 г., 45,61 бр. за 2015 г. до **49,33** бр. за 2016 г. или 1,5 пъти повече, което също го превръща от ниско натоварен съд във високо натоварен – трети след СРС и РС-Несебър за 2016 г. Това се дължи основно на нарасналия брой наказателни дела, в частност делата във връзка с незаконно преминаване на границата, вследствие на бежанската криза. Наказателни дела за разглеждане през 2016 г. в РС – Царево са 1 827 бр. при 1 089 бр. дела за 2015 г. и 574 бр. за 2014 г. Предвид високото постъпление на наказателни дела, с решение по т.60.2. по Протокол № 27 от заседание на пленума на ВСС на 07.07.2016 г., в РС – Царево е разкрита допълнителна длъжност „съдия“, считано от датата на вземане на решението, като същата следва да бъде заемана само от командирован съдия при оперативна необходимост с оглед динамиката на новообразуваните дела. Така от 07.07.2016 г. утвърденото щатно разписание на РС – Царево включва четири съдийски длъжности. Структурата на делата за разглеждане в РС – Царево за 2016 г. е следната: граждански дела - 541 бр. и наказателни дела – 1 827 бр. От тях НОХД – 705 бр. или 39%, като **най-голям дял имат делата за незаконно преминаване на границата чл. 279 от НК – 469 бр.** (41 бр. за 2015 г.) **През 2017 г. тези дела драстично намаляват – 104 бр.** Намаление се наблюдава и при частните наказателни дела. Постъпилите ЧНД през 2017 г. са **377** бр., при 486 бр. за 2016 г., 232 броя за 2015 г. и 9 броя за 2014 г. През отчетната година броят на частните наказателни дела – разпити пред съдия е **121** броя, при 335 броя за 2016 г., 376 броя за 2015 г. и 146 броя за 2014 г.

През 2017 г. натовареността по щат на РС – Царево е **38,65** бр. дела месечно на един съдия. **От трети по натовареност по щат районен съд през 2016 г., РС – Царево през отчетната 2017 г. е на 65 място.**

Анализирайки данните за натовареността на районните съдилища за 2017 г., интерес представлява РС – Перник, който през 2015 г. е бил втори по натовареност, 2016 г. - шести, през 2017 г. е на трето място.

РС – Перник за периода 2015 – 2017 г. си остава едно от най-натоварените съдилища. Натовареността по щат за 2015 г. е 64,26 бр. (13 110 бр. дела за разглеждане и 17 бр. съдии по щат) при 51,23 бр. за 2014 г. (10 451 бр. дела за разглеждане и 17 бр. съдии по щат). Наблюдава се увеличение на натовареността през 2015 г. спрямо 2014 г., което се дължи на: нарасналия брой граждански дела за разглеждане – основно **производства по чл. 410 и чл. 417 ГПК** са се увеличили с **41%** (от **5 372 бр.** за 2014 г. на **7 577 бр.** за 2015 г.) и също така на **увеличения брой ЧНД – от 767 бр. на 1 261 бр. (увеличението е с 64%)**. През **2016 г.** натовареността на РС – Перник намалява - **48,32 бр.** дела месечно на един съдия. Причината за **понижката натовареност** е, че постъпленията на гражданските дела са **намалели с 36%** спрямо 2015г., в частност на значителното намаление на броя на производствата **по чл. 410 и чл. 417 от ГПК**, които през 2016 г. са с **3 022 броя по-малко** или **намалението на тези дела е с 40%** спрямо 2015 г. През **2017 г.** натовареността на РС-Перник се увеличава на **59,04 бр.** дела месечно за разглеждане на един съдия, което отново се дължи на увеличение на постъплението на заповедните дела – **с 50%**. Разгледаните **граждански дела по общия ред** за периода 2015 г. – 2017 г. са сравнително постоянна величина. През 2015 г. и 2016 г. е налице тенденция за увеличение на броя на наказателните дела, докато през 2017 г. броят им е намалял. За 2017 г. общият брой дела за разглеждане в РС – Перник са 12 044 бр., от тях 9 489 бр. (**79%**) са граждански дела и 2 555 бр. (**21%**) наказателни дела. За същия период **от разгледаните граждански дела с най-голям дял са производствата по чл. 410 и чл. 417 ГПК – 6 837 бр. или 72%**, следвани от гражданските дела по общия ред – 2 171 бр. (**23%**). От наказателните дела най-голям е делът на **частните наказателни дела (ЧНД) – 1 557 бр. (61%)**, като само 2% са разпитите пред съдия. Делата от общ характер (НОХД) са **12%**, наказателните дела от частен характер (НЧХД) - **1%** и **625 бр. или 24%** са административнонаказателните дела (НАХД). През 2016 г. ЧНД са били 58% (49% за 2015 г.), НОХД – 14% (13% за 2015 г.) и НАХД - 26% (35% за 2015 г.).

Интерес представляват данните и за РС – Ботевград, който е на четвърто място по натовареност за 2017 г. От общо 650 наказателни дела за разглеждане за 2017 г., **делата от общ характер са 198 бр. или 30%**. Наказателните дела от частен характер са 12 бр. или 2%, **частните наказателни дела са 203 бр. или 31%** (като 18% е делът на производствата за разпит пред съдия), 211 бр. са административнонаказателните дела или 32% и 26 бр. или 4% са делата по чл. 78а НК. В РС – Ботевград гражданските дела са 2 761 бр. От тях 2 020 бр. са **производства по чл. 410 и чл. 417 ГПК или 73%** от всички граждански дела. За периода 2015 – 2017 г. натовареността на съдиите в РС – Ботевград се увеличава - от 29,35 бр. за 2015 г., 34,72 бр. за 2016 г. до **56,85 бр.** дела за разглеждане месечно на един съдия за 2017 г. Това се дължи от една страна на намаления брой магистрати

(шатната численост на съдиите за 2015 г. е 7 бр., за 2016 г. – 6 бр. и 2017 г. - 5 бр.) и от друга - **основно на нарасналия брой дела**, в частност заповедните дела. **Увеличението на постъпленieto на делата по чл. 410 и чл. 417 ГПК през 2017 г. спрямо 2016 г. е 85%.**

Внимание заслужават също данните за **РС – Монтана**, който през 2017 г. също попада в групата на високо натоварените съдилища. За периода 2015 - 2017 г. натовареността на съдиите в РС – Монтана се увеличава - от 41,44 бр. за 2015 г., 44,96 бр. за 2016 г. до **55,49 бр.** за 2017 г. или 1,3 пъти повече, което го превръща от средно натоварен съд във високо натоварен. Това се дължи на нарасналия брой дела – наказателни и граждански, тъй като бройката на магистратите остава непроменена и през трите години – 10 бр. Общият брой на делата за разглеждане през 2017 г. е **6 659 бр.**, от които са свършени 6 273 бр. или 94%, от тях в тримесечен срок са свършени 5 906 дела или 94%. През 2016 г. делата за разглеждане са 5 395 бр. при 4 973 бр. за 2015 г. **Увеличението на постъпленieto на делата през 2017 г. спрямо 2016 г. в РС-Монтана е 26%.** При гражданските дела **най-голямо е увеличението при делата по чл. 410 и чл. 417 от ГПК – 42%**, следвани от гражданските дела по общия ред – 29% и частните граждански дела – 25%. **Относно наказателните дела най-голямо е увеличението при делата по чл. 78а НК – 192%;** НОХД и ЧНД с по 9% и АНХД – 8%. **Структурата на делата за разглеждане в РС – Монтана за 2017 г. е следната:** граждански дела – 4 355 бр. и наказателни дела – 2 304 бр. Разгледани са 866 бр. граждански дела по общия ред, 33 бр. бързи производства, 21 бр. административни дела, 349 бр. частни граждански дела и 4 бр. други граждански дела. От гражданските дела, най-голям е дялът на **заповедните производства 71% или 3 082 бр.** През 2016 г. те са били 2 179 бр. или 66% от гражданските дела. От наказателните дела: НОХД – 323 бр. или 14%, като от тях най-голям дял имат общоопасните престъпления – 178 бр.; НЧХД – 26 бр. или 1%; дела по чл.78а НК – 72 бр. или 3%, **ЧНД – 1 439 бр. или 62%**, административнонаказателен характер дела – 444 бр. или 19%.

При сравнение между структурата на делата, които са разглеждани през 2017 г. в РС – Ботевград и РС – Монтана прави впечатление, че относителната тежест на отделните видове граждански дела е сравнително еднаква, като **най-голям дял и при двете съдилища имат делата по чл. 410 и чл. 417 от ГПК** - в РС – Ботевград е 73%, а този в РС – Монтана е 71%, следвани от гражданските дела по общия ред: в РС – Ботевград са 14% от общия брой граждански дела, а в РС – Монтана – 20%.

При наказателните дела има разлика в структурата, като най-голям дял в РС-Ботевград имат АНХД – 32%, при 19% в РС-Монтана. Дялът на ЧНД е по-висок в РС – Монтана (62%) от този в РС – Ботевград (31%). Наказателните дела от общ характер за РС – Ботевград са 30%, за РС – Монтана - 14%. Характерно за постъпленията на делата от общ характер и

през 2017 г. е това, че в общия им брой преобладават делата, свързани с общоопасни престъпления и дела за престъпления против собствеността.

В РС – Ботевград съдиите по щат са 5, а в РС – Монтана - 10. Съотношението на съдиите в тези две районни съдилища е 1:2. Такова е съотношението и между общия брой на делата, разгледани в двете съдилища през 2017 г. – 3 411 дела в РС – Ботевград и 6 659 дела в РС – Монтана.

Разглеждайки дейността на районните съдилища като цяло, могат да се направят следните изводи:

- 1. За периода 2015 – 2017 г. се наблюдава увеличение на постъплението на делата в районните съдилища. Увеличението през 2017 г. е с 11% спрямо 2016 г. и с 12% спрямо 2015 г. Дължи се основно на нарасналия с 19% брой граждански дела (в частност делата по чл. 410 и чл. 417 от ГПК), тъй като при постъплението на наказателните дела се наблюдава спад с 6%.*
- 2. Запазва се тенденцията и през отчетната година преобладаващият брой дела за разглеждане да са граждански, като те значително надвишават наказателните – 2,6 пъти. През отчетната 2017 г. в районните съдилища са разгледани 549 959 дела, от които 398 475 бр. (72%) граждански дела и 151 484 бр. (28%) наказателни дела. Заповедните производства (делата по чл. 410 и чл. 417 от ГПК) представляват 57% от всички граждански дела.*
- 3. Показателен факт е, че 31% от гражданските дела (123 713 бр.) и 18% (26 882 бр.) от наказателните дела през 2017 г. са били разгледани в Софийски районен съд.*
- 4. Броят на свършените дела и на тези, приключили със съдебен акт по същество, запазва относително постоянство за анализируания период.*

година	% свършени дела към общо делата за разглеждане	% дела със съдебен акт по същество към общо свършените дела
2015 г.	86%	85%
2016 г.	85%	85%
2017 г.	85%	86%

5. Анализът на статистическите данни показва, че за периода 2015 г. – 2017 г. е налице низходяща тенденция при обжалваните и протестираните дела (намалява както броят обжалвани дела, така и процентът обжалвани към общия брой свършени дела).

година	свършени дела	обжалвани и протестираните дела	% обжалвани към свършени дела
	бр.	бр.	%
2015 г.	422 238	55 234	13%
2016 г.	424 233	50 428	12%
2017 г.	466 818	46 732	10%

- б. Прави впечатление високият дял на останалите несвършени дела по облигационни искове, по вещни искове и по установителни искове, което налага извършване на специален анализ за причините за бавното приключване на тези категории граждански дела. Анализ за ефективност (причини за висок брой останали несвършени дела в края на годината) следва да бъде направен във всеки съд от председателя на съда и с помощта на съдиите.

Д) АДМИНИСТРАТИВНИ СЪДИЛИЩА

По силата на параграф 3 от Преходните и заключителни разпоредби на Административнопроцесуалния кодекс, обнародван в ДВ бр. 30/11.04.2006 г., влязъл в сила на 12.07.2006 г., в България се създават 28 административни съдилища със седалища и съдебни райони, които съвпадат със седалищата и съдебните райони на окръжните съдилища. С този законодателен акт завършва изграждането на обособена система на административно правораздаване, започнало през декември 1996 г. със създаването на Върховния административен съд (ВАС).

На административните съдилища са подсъдни всички административни дела, освен тези, които в закон са посочени като подсъдни на Върховния административен съд.

Административните съдилища осъществяват съдебен надзор за точното и еднакво прилагане на законите в административното правораздаване, разглеждайки следните видове дела:

1. Като първа инстанция, съгласно чл. 128 от Административнопроцесуалния кодекс – всички дела по искания за:

- Издаване, изменение, отмяна или обявяване на нищожност на административни актове;
- Обявяване на нищожност или унищожаване на споразумения по Административнопроцесуалния кодекс;
- Защита срещу неоснователни действия и бездействия на администрацията;
- Защита срещу незаконно принудително изпълнение;
- Обезщетения за вреди от незаконосъобразни актове, действия и бездействия на административни органи и длъжностни лица;
- Обезщетения за вреди от принудително изпълнение;
- Обявяване на нищожност, обезсилване или отмяна на решения, постановени от административните съдилища;
- Установяване на неистинността на административни актове по този кодекс.

2. Като касационна инстанция – всички дела:

- Образувани по касационни жалби срещу решения на районните съдилища, постановени по жалби срещу наказателни постановления, съгласно чл. 63 от Закона за административните нарушения и наказания;
- Образувани по касационни жалби срещу решения на районните съдилища, постановени по жалби срещу решения на Общинската служба за земеделие и гори, съгласно чл. 14, ал. 3 от Закона за собствеността и ползването на земеделските земи и чл. 13, ал. 6 от Закона за възстановяване на собствеността върху горите и земите от горския фонд.

3. Обжалване:

Решенията на административните съдилища, постановени като първа инстанция, подлежат на касационно обжалване пред Върховния административен съд в 14 - дневен срок от деня на съобщението, че решението е изготвено. Решенията на административните съдилища постановени като касационна инстанция са окончателни.

• Структура на видовете дела

През отчетната 2017 г. в административните съдилища са **разгледани 56 557 бр.** дела. През 2016 г. делата за разглеждане са били 52 244 бр., през 2015 г. – 53 150 бр., а през 2014 г. – 54 969 бр. За сравнение с предходната

2016 г. се наблюдава **увеличение** на делата за разглеждане с **8%**, а в сравнение с 2015 г. увеличението е с **6%**. За периода 2014 г. – 2016 г. делата за разглеждане постепенно намаляват макар и несъществено, като 2016 г. спрямо 2015 г. делата са намалели с **2%**, а спрямо 2014 г. - с **5%**. Тази отчетна година увеличението на делата се дължи изцяло на по-големия брой първоинстанционни административни дела за разглеждане (спрямо 2016 г. са нараснали с **16%**). Касационните дела намаляват през 2017 г. с **5%** сравнени с 2016 г. Първоинстанционните дела за разглеждане през 2017 г. са **39 076** бр. или **69%** от делата за разглеждане, а **17 481** бр. (**31%**) са касационните дела. Дяловото им разпределение спрямо общо делата за разглеждане е посочено в **Графика № 21**.

Графика № 21. Дялово разпределение на първоинстанционните и касационните дела спрямо общо делата за разглеждане в административните съдилища за периода 2015 – 2017 г.

През тази отчетна година, както и в предходната, голяма част от делата в административните съдилища (**57 %**) са разгледани от съдиите в четири административни съдилища - София-град, Пловдив, Варна и Бургас. През 2017 г. само в Административен съд София-град са разгледани **34%** от всички дела в административните съдилища (19 000 бр.).

През 2017 г. в административните съдилища са **постъпили 46 126** бр. дела, с **14% повече** спрямо 2016 г., когато са били 40 553 бр. и с **11% повече** спрямо 2015 г. - 41 451 бр. От тях **31 133 бр. (67%)** са първоинстанционни и **14 793 бр. (33%)** – касационни. През 2016 г. постъпилите първоинстанционни

дела са 25 072 бр., при 26 472 бр. за 2015 г. Постъпилите касационни дела през 2016 г. са 15 481 бр. при 14 979 бр. за 2015 г.

През отчетната година **общо свършените дела са 44 620 бр. или 79% от делата за разглеждане.** От тях решенията по същество са 34 707 бр. (78%) и прекратени - 9 913 бр. (22%). През 2016 г. свършените дела са 80%, а през 2015 г. – 78% от всички дела за разглеждане. В инструктивния 3-месечен срок са приключени 77% от общо свършените дела за 2017 г., за 2016 г. – 74% и за 2015 г. – 73%. Наблюдава се увеличение на процента на свършените в 3-месечен срок дела през 2017 г., сравнен с предходните две години. Свършените дела след инструктивния 3-месечен срок – 10 214 бр., изразени в процент, спрямо общия брой свършени дела, са 23%. Най-голяма част от несвършените в тримесечен срок административни дела и през 2017 г. имат делата, образувани по *Данъчно-осигурителния процесуален кодекс (ДОПК) и Закона за митниците (ЗМ), Закона за устройство на територията (ЗУТ) и Закона за кадастъра и имотния регистър (ЗКИР), както и тези, включени в статистическите отчети като Други административни дела (Закон за достъп до обществена информация; Закон за подпомагане на земеделските производители; Закон за чужденците в Република България; Закон за убежището и бежанците и др. по АПК).* Това се обяснява с обстоятелството, че тези дела са с висока фактическа сложност, което налага събирането на многобройни доказателства, вкл. назначаване на различни експертизи, както и големия брой участници в производството (предимно заинтересовани страни) и трудностите при призоваването им.

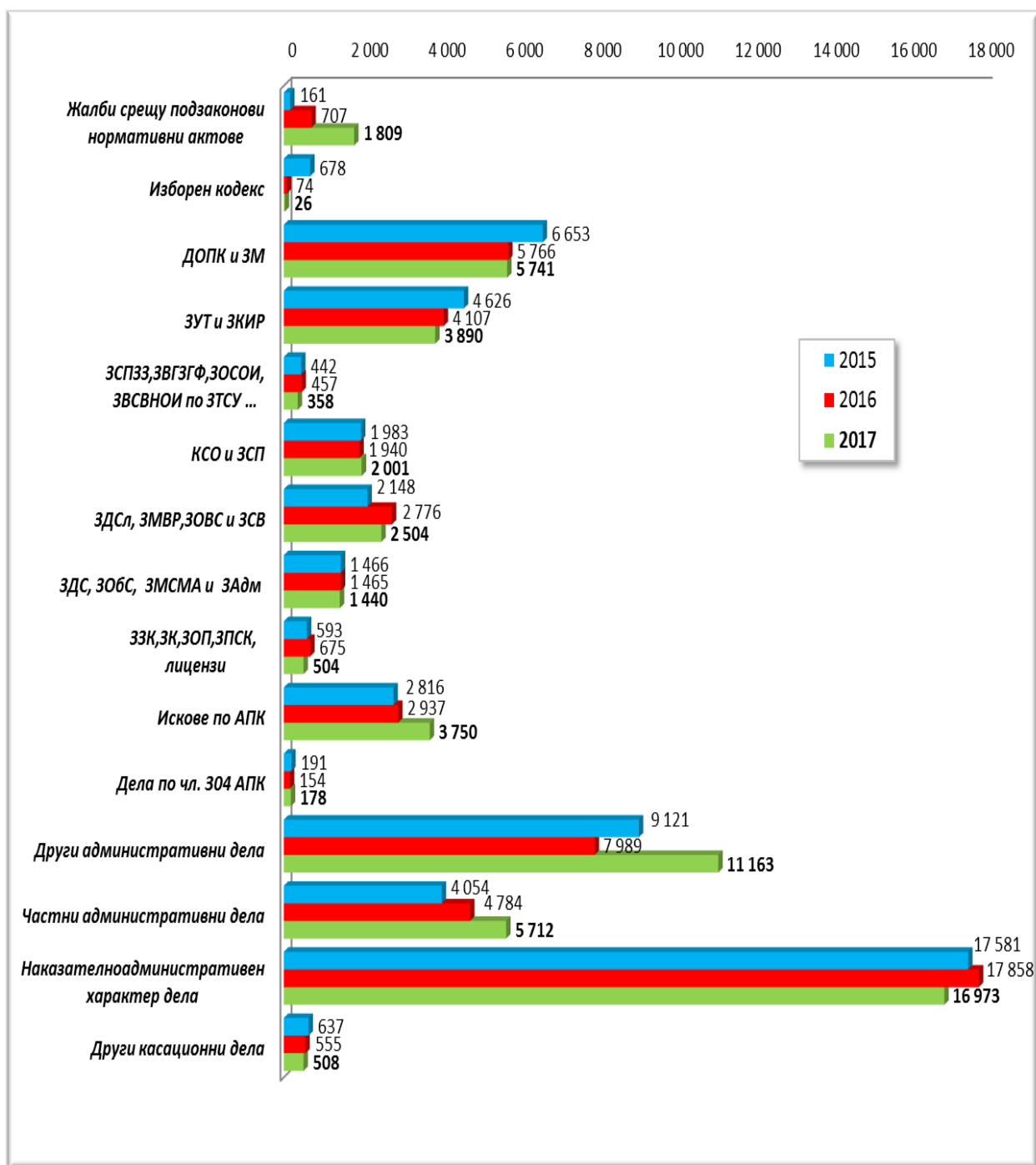
През 2017 г. от общо свършените 44 620 дела, 94% или 41 979 съдебни акта са изготвени в 1-месечен срок. През предходните две години този процент е 92%.

Показатели, по които може да се съди за работата на съдилищата, са сроковете за свършване разглеждането на делата и сроковете за изготвяне на съдебните актове, както и качеството на постановените от съдиите съдебни актове. Показател за това е и броят на оставените в сила решения и определения на съдилищата, след извършена по тях касационна проверка от Върховния административен съд. Статистиката сочи, че през отчетния период от административните съдилища са изпратени 11 704 бр. дела с касационни жалби до Върховен административен съд. Същевременно, през този период са върнати от ВАС 10 588 бр. дела, от които са оставени в сила като правилни и законосъобразни 7 209 съдебни акта или 68%, отменени или обезсилени са изцяло 2 650 съдебни акта или 25%, 729 съдебни акта са отменени или обезсилени частично или 7%.

РЕЗУЛТАТИ ОТ ВЪРНАТИ ОБЖАЛВАНИ И ПРОТЕСТИРАНИ ДЕЛА в административните съдилища	година	Всичко дела			От тях решени			От тях прекратени		
		Потвърдени	Отменени изцяло	Отменени частично	Потвърдени	Отменени изцяло	Отменени частично	Потвърдени	Отменени изцяло	Отменени частично
	1	2а	2б	2в	3а	3б	3в	4а	4б	4в
2015	6193	2038	676	3986	1418	574	2207	620	102	
2016	6226	2192	683	4201	1536	615	2025	656	68	
2017	7209	2650	729	5025	1834	671	2184	816	58	

Общият брой на висящите дела в края на 2017 г. е 11 937 бр. от които 9 410 бр. първоинстанционни и 2 527 бр. касационни . За предходната година този брой е съответно 10 403 бр., от които 7 714 бр. първоинстанционни и 2 689 бр. касационни, а за 2015 г. – общо 11 668 бр., от които 8 736 бр. първоинстанционни и 2 932 бр. касационни. Процентът на несвършените дела спрямо броя на делата за разглеждане е 21% за 2017 г. при 20% за 2016 г. и 22% за 2015 г.

Движението на делата, разгледани в административните съдилища през последните три години е отразено в *Графика № 22*.

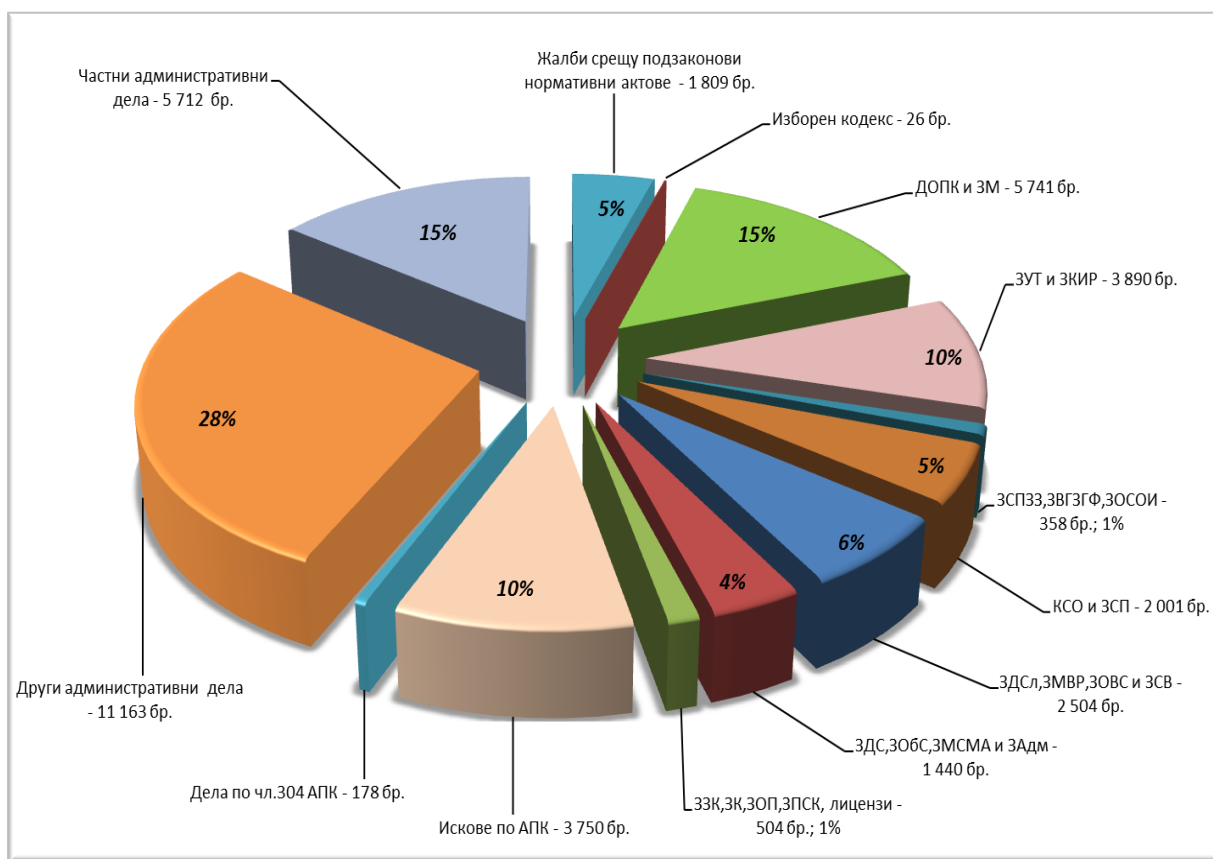

Графика №.22 Движение на делата в административни съдилища през: 2015, 2016 и 2017 г.

По отношение на **първоинстанционните дела**, които представляват 69% от делата за разглеждане в административните съдилища, през 2017 г. с най-голям дял са делата от категория **Други административни дела** (Закон за достъп до обществена информация; Закон за подпомагане на земеделските производители; Закон за чужденците в Република България; Закон за убежището и бежанците, Закон за движение по пътищата, Закон за българските лични документи и Закон за изпълнение на наказанията и задържането под стража и др. по АПК) – 11 163 бр. или 28% от всички

първоинстанционни дела. Наблюдава се увеличение при този вид дела за 2017 г. с 40 % спрямо 2016 г., докато през 2016 г. е имало намаление на същите с 12% спрямо 2015 г. Делата, разглеждани по **Данъчно-осигурителния процесуален кодекс (ДОПК)** и **Закона за митниците (ЗМ)** са 5 741 бр. или 15% от всички първоинстанционни дела (през 2016 г. са 17% от първоинстанционните дела). През последните години броят на този вид дела намалява, като за 2016 г. техният брой е намалял с 13% спрямо предходната година. През 2017 г. 47% от тези дела се разглеждат в Административен съд София-град (2 672 бр.). **Частните административни дела** за разглеждане са общо 5 712 бр. (15%), като 44% от делата са в АдМС - София-град. За периода 2015 г. – 2017 г. се наблюдава увеличение на тези дела, като най-голямо е през отчетната 2017 г. - с 19% сравнено с 2016 г. На трето място се нареждат делата по **Закона за устройство на територията (ЗУТ)** и **Закона за кадастъра и имотния регистър (ЗКИР)** с 10% дял от първоинстанционните дела за разглеждане. През 2017 г. са образувани 3 890 бр. дела с посочения предмет, при 4 107 бр. през 2016 г. и 4 626 бр. за 2015 г. Увеличение с 28% се отчита при **исковите дела по АПК** за 2017 г. спрямо 2016 г. През отчетната година от този вид дела в административните съдилища са разгледани общо 3 750 бр., при 2 937 бр. за 2016 г. и 2 816 бр. за 2015 г. Исковете по АПК са също с дял 10%. Делата образувани по **жалби срещу подзаконовни нормативни актове** през 2017 г. са се увеличили повече от 2,5 пъти. През 2016 г. увеличението е 4 пъти. От 161 бр. дела за разглеждане през 2015 г., 707 бр. през 2016 г., през 2017 г. са нараснали на 1 809 бр. Увеличение през отчетния период се забелязва и при делата с предмет по **чл. 304 от АПК**, т.е. на производствата по налагане на административно наказание за неизпълнение от длъжностно лице на задължение по влязъл в сила съдебен акт. През 2017 г. са образувани общо 178 бр. дела от този вид, при 154 бр. за 2016 г. През отчетната година е налице намаление с 25% на делата с предмет **ЗЗК, ЗК, ЗОП, ЗПСК, лицензи** - 504 бр., спрямо 675 бр. за 2016 г. и 593 бр. за 2015 г. Намаление се отчита и при делата по **ЗСПЗЗ, ЗВГЗГФ, ЗОСОИ, ЗВСВНОИ по ЗТСУ** за 2017 г., спрямо двете предходни години. През отчетната година от този вид в административните съдилища са разгледани общо 358 бр. дела, при 457 бр. за 2016 г. и 442 бр. за 2015 г. Еднакви с предходните отчетни години са стойностите на делата с предмет **ЗДС, ЗОБС, ЗМСМА и ЗАдм**. През 2017 г. са разгледани 1440 бр. дела с посочения предмет, при 1 465 бр. през 2016 г. и 1 466 бр. за 2015 г. Тази година с най-малък брой са делата, образувани по **Изборния кодекс** - само 26 бр. Очевидната разлика в сравнение с разглежданите дела през 2015 г. по ИК (678 бр.), се дължи на проведените през същата година местни избори за кметове и общински съветници.

На **Графика № 23** е показано дяловото разпределение за 2017 г. на първоинстанционните дела, разглеждани в административните съдилища.

Графика № 23. Дялово разпределение на първоинстанционните административни дела за 2017 г.

Касационните дела, които представляват 31% от делата за разглеждане в административните съдилища (17 481 бр.), са разделени в две категории в статистическите форми за отчет – наказателноадминистративен характер дела и други касационни дела (касационни дела с административен характер). През отчетната 2017 г., за разлика от 2016 г. и 2015 г., се наблюдава спад в постъпленията на делата с наказателноадминистративен характер. Макар през разглеждания период, в сравнение с предходния, тези дела да са намалели, то и през 2017 г. продължава да се отчита високият им брой, спрямо всички образувани дела. За 2017 г. делата за разглеждане с наказателноадминистративен характер са 16 973 бр. (97% от касационните дела и 30% от общо всички дела за разглеждане), останалите 508 бр. (3%) са други касационни дела. През 2016 г. делата с наказателноадминистративен характер са 17 858 бр., при 17 581 бр. за 2015 г. Касационните дела с административен характер през 2016 г. са 555 бр. при 637 бр. за 2015 г.

Подробни данни за всички видове дела, образувани, разгледани и свършени в административните съдилища са дадени в **Приложение № 8**.

- **Натовареност на административните съдилища**

Утвърдената щатна численост за съдии в административните съдилища към 31.12.2017 г. е 281 щатни бройки. Незаетите щатни бройки към същата

дата са 11 бр.: АдмС – София-град – 4 бр.; АдмС – Перник – 2 бр.; АдмС – София-област, АдмС – Бургас, АдмС – Пловдив, АдмС – Силистра и АдмС – Хасково с по 1 бр. Пленумът на ВСС през 2017 г. на свои заседания, на основание чл. 30, ал. 2, т. 8 от ЗСВ, разкрива в АдмС – София-област 2 (две) щатни длъжности за „съдия“; в АдмС – София-град 3 (три) щатни длъжности за „съдия“ и 1 (една) щатна длъжност „заместник на административния ръководител-заместник председател“; в АдмС – Враца, АдмС – Разград, АдмС – Сливен и АдмС – Ямбол по 1 (една) щатна длъжност за „съдия“ и съкращава по 1 (една) щатна длъжност „съдия“ в АдмС – Варна, АдмС – Добрич и АдмС – Русе. Във връзка с Процедура за преназначаване на магистрати по реда на чл. 194, ал. 1, открита с решение на Съдийската колегия на ВСС по Протокол № 33/01.08.2017 г., Пленумът на ВСС на свое заседание от 21.09.2017 г. съкращава на основание чл. 30, ал. 2, т. 8 във вр. с чл. 194, ал. 1 от ЗСВ по една щатна длъжност „съдия“ в АдмС – Враца, АдмС – Кърджали и АдмС – Стара Загора и разкрива по една щатна длъжност „съдия“ в АдмС – София-град, АдмС – Хасково и АдмС – Пловдив.

Съдийската колегия на ВСС на свое заседание от 30.05.2017 г. съкращава на основание чл. 30, ал. 5, т. 4 от ЗСВ по 1 (една) щатна длъжност „заместник на административния ръководител-заместник председател“ в АдмС – Сливен и в АдмС – Ямбол.

С оглед на извършените промени, реално през 2017 г. щатът на административните съдилища е увеличен с 5 (пет) бройки за длъжността „съдия“.

- Натовареност по щат към дела за разглеждане:

Натовареността на съдиите по щат в административните съдилища по отношение на всички дела за разглеждане е 16,77 бр. дела месечно на един съдия за 2017 г. , при 15,77 бр. за 2016 г. и 16,16 бр. за 2015 г.

През последните години, с оглед средната натовареност в административните съдилища, условно са се очертавали три групи натовареност: ниска, средна и висока. За 2017 г. съдилища с **ниска натовареност** са тези, които са разгледали под **13** дела месечно на един съдия; **със средна - от 13 до 20 дела, с висока натовареност – над 20 дела.**

С висока натовареност през отчетната година са **11%** от административните съдилища и това са АдмС – София-град – 21,69 бр., АдмС – Хасково – 21,04 бр. и АдмС – Бургас – 20,61 бр. През 2015 г. и 2016 г. само АдмС София-град е с висока натовареност – съответно с 22,08 бр. и 24,69 бр. дела месечно на 1 съдия.

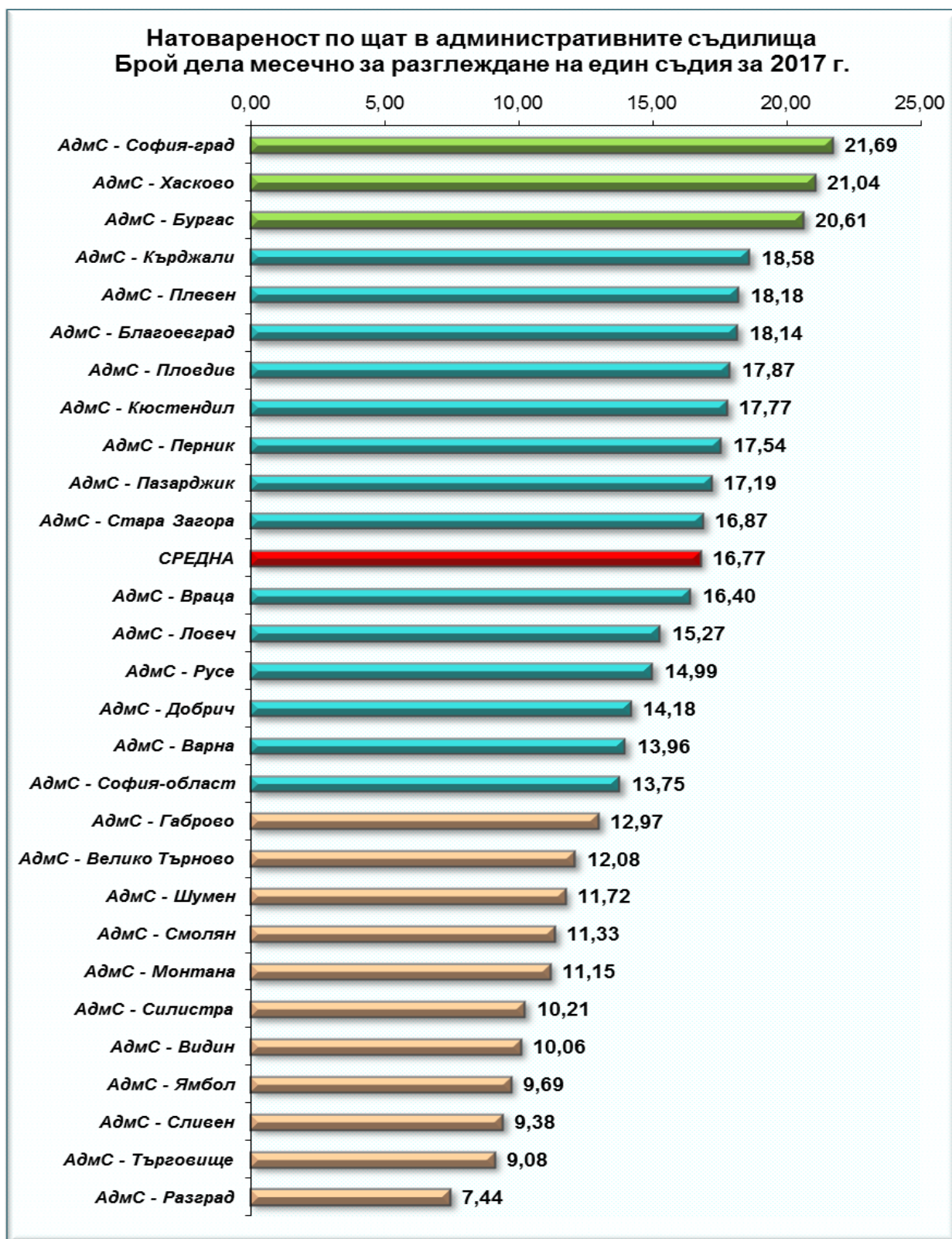
Със средна натовареност (от 13 до 20 дела месечно на един съдия) са **50%** от административните съдилищата.

Съдилищата с **ниска натовареност** (под 13 дела месечно) са **39%**. Най-ниско натоварени през 2017 г. са административните съдилища в градовете - Разград – 7,44 бр., Търговище - 9,08 бр., Сливен – 9,38 бр. и Ямбол – 9,69 бр.

През 2017 г. се наблюдава намаление на съдилищата с ниска натовареност за сметка на съдилищата със средна натовареност. (Делът на административните съдилища с ниска натовареност за 2015 г. е 61%, при 64% за 2016 г. и 39% за 2017 г. Съдилищата със средна натовареност са 50% за 2017 г., при 32% за 2016 г. и 36% за 2015 г.). Това се дължи основно на предприетите действия на Съдийската колегия на ВСС за оптимизация на щатовете в отделните административни съдилища. Например: АдмС – София-град за периода 2015 г. - 2017 г. са разкрити 12 щатни длъжности за „съдия“ (5 бр. през отчетната 2017 г.) и натовареността по щат от 24,69 бр. дела месечно на един съдия за 2015 г. е паднала на 21,69 бр. за 2017 г., като делата за разглеждане в съда са се увеличили – 18 071 бр. за 2015 г. на 19 000 бр. за 2017 г. В АдмС – София-област са разкрити 2 щатни длъжности за съдия (натовареност по щат 17,07 бр. за 2015 г. при 17,79 бр. през 2016 г. и 13,75 бр. за 2017 г.). В АдмС – Кърджали, АдмС – Стара Загора, АдмС – Русе, АдмС – Добрич са съкратени по една щатна длъжност за съдия през 2017 г., поради което в тези съдилища, натовареността спрямо 2016 г. се е увеличила. През отчетната година в тези съдилища има и увеличение на делата за разглеждане. В резултат на тези два фактора, същите съдилища от ниско натоварени за 2015 г., през 2017 г. преминават в групите на средно и високо натоварените.

На **Графика № 24** е показана натовареността по щат в административните съдилища за 2017 г. по брой дела за разглеждане месечно на един съдия.

Графика № 24. Натовареност по щат в административните съдилища към дела за разглеждане за 2017 г.

Административен съд София-град (АССГ) е най-големият от двадесет и осемте административни съдилища в Република България, като и през 2017 г. си остава най-натовареният административен съд с **21,69** бр. дела за разглеждане месечно на един съдия. През 2015 г. натовареността на съда е

била 24,69 бр., а през 2016 г. - 22,08 бр. Намаляване натовареността на съдиите се дължи на предприетите мерки от ВСС за подобряване кадровата обезпеченост на АССГ. Към 31.12.2017 г. щатната численост на съда е 73 съдии, като към същата дата има 4 четири незаети бройки. През годината са разкрити нови 5 щатни бройки за длъжността „съдия“. В рамките на 2017 г. съда са напуснали 8 съдии, а са постъпили 9 съдии. С решение на Пленума на Висшия съдебен съвет, взето по Протокол № 17/01.06.2017 г. в Административен съд София – град на основание чл. 30, ал. 2, т. 8 от ЗСВ е разкрита 1 /една/ щатна длъжност „заместник на административния ръководител – заместник - председател“. С решение на Пленума на Висшия съдебен съвет, взето по Протокол № 29/28.09.2017 г. в Административен съд София – град на основание чл. 30, ал. 2, т. 8 от ЗСВ са разкрити 3 /три/ щатни длъжности „съдия“. По реда на чл. 194, ал. 1 от ЗСВ в Административен съд София – град е преместен 1 съдия. По реда на чл. 28 от ЗСВ в Административен съд София – град е възстановен 1 съдия. По обявения с решение на ВСС по протокол № 35/18.06.2015 г. конкурс за повишаване и преместване в длъжност „съдия“ в административните съдилища, в Административен съд София – град на основание чл. 160, във връзка с чл. 193, ал. 6 са повишени, съответно преместени 7 магистрати, като 6 от тях са встъпили в длъжност. По реда на чл. 194, ал. 2 от ЗСВ в Административен съд София – град е преназначен 1 съдия.

През 2017 г. се запазва тенденцията една трета от делата, разглеждани в административните съдилища, да са съсредоточени в Административен съд София – град - **34%**. През отчетната година броят на делата за разглеждане в съда е 19 000 бр., при 18 014 бр. за 2016 г. и 18 071 бр. за 2015 г. **Първоинстанционите дела** за разглеждане през 2017 г. са 14 715 бр. или **77%** от общо делата за разглеждане, като се наблюдава увеличение с 11% спрямо разглежданите дела през 2016 г. Запазва се тенденцията от предходните години най-голям дял (33%) от тях да имат делата от категорията „Други административни дела“ - 4 792 бр., следват делата разглеждани по ДОПК и ЗМ – 2 672 бр.(18%) и частните административни дела – 2 516 бр.(17%). Исковете по АПК са 1462 бр. или 10%. Най-малко са делата, образувани по жалби срещу подзаконови нормативни актове - 42 бр. и делата по чл. 304 АПК - 65 бр. **Касационните дела** за разглеждани през 2017 г. са 4 285 бр. (**23%** от общо делата за разглеждане), като от тях 4 174 бр. са дела с наказателноадминистративен характер.

АдмС – Хасково и АдмС – Бургас са съответно на второ и трето място по натовареност по щат към брой дела за разглеждане месечно на един съдия, след АдмС – София-град. Основният фактор, който определя високата натовареност за тези две съдилища е увеличеното постъпление на дела през отчетната година, тъй като в АдмС – Хасково са разкрити през 2016 г. и 2017 г. 2 (две) щатни длъжности за съдия (натовареност по щат 16,50 бр. за 2015 г. при 17,40 бр. през 2016 г. и 21,04 бр. за 2017 г.), а в АдмС – Бургас е разкрита 1 (една) щатна длъжност „съдия“ през 2016 г. (натовареност по щат 19,07 бр.

за 2015 г. при 17,28 бр. през 2016 г. и 20,61 бр. за 2017 г.). Делата за разглеждане в АдмС – Хасково през 2015 г. са 1 188 бр., 2016 г. – 1462 бр. и 2017 г. – 2020 бр. Увеличението на делата през 2017 г. сравнено с 2016 г. е 38%, спрямо 2015 г. – 70%. Това се дължи основно на голямото увеличение в броя на административните дела с предмети ЗУБ, ЗЧРБ, подзаконовни нормативни актове и исковите дела. Намаление в постъплениемто на делата има при частните административни дела и при тези с предмет по ЗДСл, ЗМВР, ЗОВС и ЗСВ. През 2017 г. в АдмС – Хасково са постъпили 364 бр. касационни с наказателноадминистративен характер дела, при 359 бр. за 2016 г. и 404 бр. за 2015 г. Постъплениемто на делата по останалите предмети се запазва с близки стойности и през трите години. Съдиите в АдмС – Бургас през 2015 г. са разгледали 3 661 бр. дела, 2016 г. – 3 525 бр. и 2017 г. – 4 205 бр. Анализът на данните сочи, че през 2017 г. броят на делата за разглеждане се е увеличил спрямо 2016 г. с 680 дела или 19%, а спрямо 2015 г. със 544 броя или 15%. Увеличен е броят на новообразуваните дела за 2017 г. в категориите: частни административни дела, подзаконовни нормативни актове, КСО и ЗСП, ЗОБС, ЗМСМА и ЗАдм., искове по АПК, други административни дела и общо касационни дела.

АдмС – Кърджали, който през 2016 г. с 10,73 бр. дела за разглеждане месечно на един съдия, е бил в групата на ниско натоварените административни съдилища, през 2017 г. е на четвърто място по натовареност с 18,58 бр. През 2017 г. щатната численост на съда е намалена с една щ. бройка на основание чл. 30, ал. 2, т. 8 във вр. с чл. 194, ал. 1 от ЗСВ и към 31.12.2017 г. правораздават 3-ма съдии. Едновременно с това броят на делата за разглеждане през годината се е увеличил с 30% (от 515 бр. за 2016 г. на 669 бр. за 2017 г.). Тези два фактора обуславят високата натовареност на съда. Увеличението на натовареността по щат през 2017 г., сравнено с 2016 г. е с 7,85 бр. дела за разглеждане месечно на един съдия, спрямо 2015 г. – с 10,14 бр.

Административен съд – София-област през 2016 г. е бил на второ място по натовареност след АССГ със 17,79 бр. дела. С решение на Пленума на ВСС от 03.10.2017 г. за оптимизиране на щатната численост на органите на съдебната власт, във връзка с подадени молби от членове на Висшия съдебен съвет (с мандат до 02.10.2017 г.) за възстановяване на магистратска длъжност, на основание чл. 28, ал. 1 от ЗСВ в Административен съд София – област е възстановен 1 съдия. С решение на Пленума на Висшия съдебен съвет, взето по Протокол № 34/26.10.2017 г. в Административен съд София – област, във връзка с молба от съдия за освобождаване от заеманата длъжност „заместник на административния ръководител - заместник-председател“ на Административен съд - София-област, на основание чл. 30, ал. 2, т. 8 от ЗСВ е разкрита 1 /една/ щатна длъжност „съдия“. **Намалената щатна численост с 2 (две) щатни бройки и запазване обемът на делата за разглеждане през 2017 г. е довело до намаляване на натовареността по щат с 4 дела за разглеждане месечно на един съдия – на 13,75 бр.** Общият

брой на делата за разглеждане в Административен съд – София-област през отчетната година е 1 485 бр., при 1 494 бр. за 2016 г. и 1 434 бр. за 2015 г.

АдмС – Ямбол през 2015 г. и 2016 г. е бил на последно място по натовареност. През 2017 г. е на 25-то място. Натовареността на съда се е увеличила със 79% спрямо 2015 г. и с 23% спрямо 2016 г. (от 5,42 бр., 7,90 бр. на 9,69 бр.). От една страна щатната численост на съдиите е намалена през 2016 г. с една бройка (от 7 бр. на 6 бр.), а от друга – делата за разглеждане бележат ръст от 25% през 2016 г. и 23% през 2017 г.

За 2017 г. АдмС – Разград е последен по натовареност с 7,44 бр. дела за разглеждане месечно от един съдия. През 2016 г. и 2015 г. съдът е бил на 20-то място по натовареност, съответно с 10,97 бр. и 11,19 бр. дела месечно на един съдия. Към 31.12.2016 г. щатната численост на съдиите е 3 (три) бр. Щатната численост на съда през 2017 г. е увеличена с 1 (една) щатна бройка за съдия на основание чл. 30, ал. 2, т. 8 от ЗСВ с решение на Пленума на Висшия съдебен съвет, взето по протокол № 29/28.09.2017 г., във връзка с решение на Съдийската колегия на Висшия съдебен съвет по протокол № 36/20.09.2017 г. относно избор на административен ръководител - председател на Административен съд - Разград. Същевременно броят на делата за разглеждане през 2017 г. е намалял с 10% спрямо 2016 г., което е довело до намаляване на натовареността с 3,53 бр. дела за разглеждане месечно от един съдия. Тези цифри показват, че **увеличението на съдийския щат, на фона на намаления брой новопостъпили дела, води до чувствителен спад в натовареността по щат към делата за разглеждане спрямо предходните отчетни периоди.**

- Натовареност по щат към постъпили дела:

Средната натовареност по щат по брой постъпили дела за 2017 г. е 13,68 броя дела месечно на един съдия. През 2016 г. е била 12,24 бр., а през 2015 г. – 12,61 бр.

Най-натоварени по щат от районните съдилища по брой постъпили дела за 2017 г. са: АдмС - Хасково - 17,89 бр.; АдмС - Бургас - 17,30 бр.; АдмС - София-град – 16,53 бр.; АдмС - Кърджали – 16,50 бр. и т.н, като най-ниско натоварени са: АдмС - Разград - 6,63 бр.; АдмС - Сливен - 8,11 бр.; АдмС – Търговище - 8,25 бр.; АдмС - Ямбол - 8,44 бр. и др.

- Натовареност по щат към свършени дела:

Средната натовареност по щат към броя свършени дела за 2017 г. е 13,23 бр. дела месечно на един съдия. През 2016 г. е била 12,63 бр., а през 2015 г. – 12,62 бр.

Най-натоварени по щат от районните съдилища по брой свършени дела за 2017 г. са: АдМС - Хасково - 16,68 бр.; АдМС - Бургас - 16,49 бр.; АдМС - София-град – 16,28 бр.; АдМС - Кърджали – 15,33 бр. и т.н, като най-ниско натоварени са: АдМС - Разград - 6,83 бр.; АдМС - Сливен - 7,61 бр.; АдМС - Ямбол - 8,19 бр.; АдМС – Търговище - 8,21 бр. и др.

- Действителна натовареност:

Действителната натовареност показва реалната натовареност на съда за периода, доколко утвърденият щат на съдиите е зает, имало ли е командировани съдии, съдии с по-продължителен отпуск по болест, неплатен отпуск и майчинство.

През 2017 г. **средната действителна натовареност в административните съдилища на база всички дела за разглеждане е 19,81 бр. дела месечно на един съдия, при 19,04 бр. за 2016 г. и 19,37 бр. за 2015 г.**

Действителната натовареност в административните съдилища **към броя свършени дела за 2017 г. е 15,63 бр. дела месечно на един съдия. През 2016 г. е била 15,25 бр., а през 2015 г. – 15,12 бр.**

От анализа на съдебната дейност в административните съдилища през 2017 г., съпоставено със статистическите данни от предходните две години, могат да се направят следните изводи:

1. Увеличение с 14% на постъплението на делата в административните съдилища за 2017 г. спрямо 2016 г., което се дължи основно на нарасналия брой първоинстанционни дела и по конкретно жалбите срещу подзаконовите нормативни актове, исковете по АПК, делата по ДОПК и ЗМ, частните административни дела и Други административни дела (Закон за достъп до обществена информация; Закон за подпомагане на земеделските производители; Закон за чужденците в Република България; Закон за убежището и бежанците и др. по АПК).

2. Половината от административните дела – 57% са концентрирани в няколко административни съдилища – София-град, Варна, Бургас и Пловдив, като най-голям е процентът в АССГ – 34% от делата за разглеждане.

3. Запазена е и през отчетната година тенденцията за приключване на голяма част от стоящите за разглеждане дела. През 2017 г. свършените дела са 79%, при 80% за 2016 г. и 78% за 2015 г.

4. Независимо от отчетеното през 2017 г. увеличение на образуваните в административните съдилища първоинстанционни дела, процентът на свършените в тримесечен срок дела продължава да е висок – 73% през 2015 г., при 74% за 2016 г. и 77% за 2017 г.

5. Като висока оценка за работата на съдиите в административните съдилища следва да се отчете обстоятелството, че през отчетната година 41 979 бр. съдебни актове или 94% от всички съдебни актове са постановени в законоустановения едномесечен срок.

6. По отношение върнатите след инстанционен контрол съдебни актове, през отчетния период се запазва тенденцията за висок процент - 68% потвърдени от касационната инстанция решения и определения, което е показател за качеството на правораздаване в административните съдилища.

За да бъде по-точен такъв сравнителен анализ на натовареността на равни по степен съдилища е необходимо да има обективен критерий за сравняване на тежестта на отделните видове дела. В тази връзка, на 16.12.2015 г., ВСС е приел **Правила за оценка натовареността на съдиите**, които регламентират реда и критериите за определяне на индивидуалната натовареност на съдиите. В цитираните правила натовареността на съдията се измерва чрез оценка на времето, което е необходимо за разглеждане и решаване на съдебните дела, както и оценка на необходимото на съдията време за извършване на всички останали дейности, свързани с доброто осъществяване на правораздаването, въз основа на предварително определени коефициенти за отделните видове дела.

От началото на месец април 2016 г. Правилата се прилагат заедно със специално създадената централизирана **Система за изчисляване на натовареността на съдиите (СИНС)**.

По отношение на данните, събирани от СИНС по новите качествени показатели за оценка на натовареността, за да бъде преценката обективна и пълна, препоръчително е да се изчака оценката на данните от СИНС и приемане на решение от съдийската колегия за тяхната достоверност. С решение на Комисия „Съдебна карта, натовареност и съдебна статистика“ към Съдийската колегия на ВСС по Протокол № 2/31.01.2018 г. бяха изискани становища от съдилищата в страната по отношение ефикасността на СИНС, съществуващите проблеми във функционирането ѝ и предложения за решаването им. Съдийската колегия на ВСС на свое заседание, проведено

на 6.02.2018 г. взе решение за отлагане с 6 (шест) месеца приемането на решението по смисъла на § 11 от Предходните и заключителни разпоредби от Правилата за отчитане на натовареността на съдиите, считано от 1 януари 2018 г..

Постъпилите становища относно ефикасността на СИНС, както и направените конкретни предложения за изменения на правилата, са обобщени и са качени на сайта на ВСС.

Към датата на изготвяне на анализа, съгласно решение на Комисия „Съдебна карта, натовареност и съдебна статистика“ към Съдийската колегия на ВСС от 22.05.2018г., е предоставена възможност на всички съдии от страната да изразят становище по направени предложения- за изменение на съществуващата СИНС и за създаване на нова система за оценка на натовареността на съдилищата, както и да заявят кое от предложенията, вкл.и сега действащия вариант на СИНС, подкрепят. След обобщаване на данните от този своеобразен вот, Комисия „Съдебна карта, натовареност и съдебна статистика“ към Съдийската колегия на ВСС ще внесе за обсъждане въпроса за изменение на **Правилата за оценка натовареността на съдиите.**